

แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

นายพีรศักดิ์ รัตนะ

ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒

กระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

คำนำ

รายงานเอกสารงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ผู้ปกครองในพื้นที่นิยมส่งบุตรหลานในช่วงวัยระดับมัธยมศึกษาเข้าเรียนมากที่สุด ในการเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบกับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีบริบททางสังคมวัฒนธรรมใกล้เคียงกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

(นายพิรศักดิ์ รัตนะ)

นักศึกษาวิทยาลัยการป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
ปรัชญาการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	๕
การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
บทที่ ๓ สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา	
อิสลามจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	๔๔
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะ	
ในภาคการศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔	๔๖
บทที่ ๔ วิเคราะห์แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน	
จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในอนาคต	๖๘
วัตถุประสงค์ที่ ๑	๖๘
วัตถุประสงค์ที่ ๒	๗๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การจัดการศึกษาประเทศอินโดนีเซีย	๓๘
การจัดการศึกษาประเทศมาเลเซีย	๘๓
วัตถุประสงค์ที่ ๓	๕๑
บทที่ ๕ สรุป	๕๓
สรุป	๕๓
บรรณานุกรม	๑๐๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓-๑	รายวิชาว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔	๔๖
๓-๒	หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓	๔๗
๓-๓	หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น	๔๘
๓-๔	หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง	๕๐
๓-๕	หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย	๕๒
๓-๖	หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๕	๕๓
๓-๗	หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕	๕๕
๓-๘	หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช ๒๕๔๐	๕๗
๓-๙	หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช ๒๕๔๐	๕๘
๓-๑๐	หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖	๕๙
๓-๑๑	กรอบเวลาในการจัดการเรียนรู้ ๘ สาระการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖	๖๒
๔-๑	การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียน ในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย	๘๖
๕-๑	การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน ๓ โปรแกรม	๙๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๓-๑ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ควบคู่กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓)	๘๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งในแง่ของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นรัฐหนึ่งในแหลมมลายูก่อนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของภายใต้การปกครองของอาณาจักรไทย เป็นดินแดนที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอิสลามที่สำคัญและเป็นที่ยึด และเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ๑: ๒๕๕๑)

ด้วยประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามนั้น ทำให้จังหวัดชายแดนมีการศึกษาอิสลามที่สำคัญ ๒ รูปแบบ คือ การศึกษานอกระบบและการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย

๑. สถาบันศึกษาปอเนาะ

๒. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การศึกษาในระบบมี ๒ ประเภท คือ

๑. การจัดการอิสลามศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้ประกอบด้วย

๑.๑ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๑.๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

๑.๓ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

๑.๔ สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

๒. การจัดการอิสลามศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

๒.๑ การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและเอกชนสามัญ
ศึกษา

๒.๒ การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมจากผู้ปกครองในการส่งลูกหลานให้ไปศึกษาหรือเล่าเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองมีความตระหนักว่า หากลูกหลานของตนเองได้เรียนรู้จากสถาบันการศึกษาดังกล่าว จะทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งสองด้าน คือ วิชาสามัญและศาสนา กล่าวคือ การศึกษาหาความรู้ด้านวิชาสามัญ เพื่อสามารถประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต ขณะที่การศึกษาอิสลามศึกษา เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของศาสนาในดำรงชีวิตตามแนวทางอิสลามให้ถูกต้อง

ปัจจุบัน การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอิสลามในทุกระบบ ยังขาดความเชื่อมโยงหรือขาดระบบการถ่ายโอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนต้องใช้เวลามากขึ้นในการ เนื้อหาการเรียน มีความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาสามัญ จึงปรากฏผลในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ นักเรียนขาดความสามารถในการสอบแข่งขันเพื่อการศึกษาต่อ ทำให้ขาดโอกาสทางอาชีพและโอกาสในการเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกด้วย (ศราวุฒิ อารีย์และคณะ, ๑: ๒๕๕๕)

สำหรับประเด็นดังกล่าวนี้ นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ (๒๕๕๐: การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม) ได้พบว่า คุณภาพของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สืบเนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่า ในส่วนของการบริหารจัดการโรงเรียนนั้น ผู้บริหารขาดทักษะในการเป็นนักบริหาร ไม่มีระบบฐานข้อมูล งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ และที่สำคัญขาดองค์การในการบริหารระบบโรงเรียนและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในความพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวอันเนื่องจากการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เวลาเรียนมากและเนื้อหาที่เรียนซ้ำซ้อนกันนั้น ได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวนไม่น้อยที่ดำเนินการพัฒนาวิธีการสอน การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพในการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ได้กล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้นับว่ามีจำนวนน้อยมาก และการดำเนินการวิจัยในรูปแบบนี้ นับว่าเป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนา

คุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาควบคู่ วิชาสามัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากประเด็นที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้เห็นสภาพปัญหาของการดำเนินการจัดการ เรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จำเป็นจะต้องแก้ปัญหาทั้งระยะเร่งด่วนและ ระยะยาว ด้วยเหตุนี้หากได้มีการศึกษาแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ น่าจะส่งผลให้เยาวชนหรือผู้เรียนและระบบการจัดการเรียนการสอนของ สถานศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะ หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อศึกษาแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต

๓. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดน ภาคใต้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยมุ่งดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการจัดการเรียน การสอนทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชา สามัญและศาสนาซึ่งใช้เวลามากกว่าโรงเรียนปกติ พร้อมกับศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ในอนาคตที่ควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการกระทำโดยใช้วิจัยเชิงเอกสาร (Documentary data) ร่วมกับการ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและการเยี่ยมสถานศึกษาดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามความคิดเห็นของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันและอนาคต และการเยี่ยมสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

๒. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (descriptive analysis) จากข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์

๓. สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis descriptive)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ทราบถึงแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต

๓. ทราบถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ตั้งแต่อยู่ในเปลถึงหลุมฝังศพ การศึกษาเท่านั้นที่ทำหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม อิสลามมิได้สนับสนุนให้มุสลิมได้เรียนรู้ถึงหลักการของศาสนาอย่างเดียว แต่มุสลิมทุกคนจะต้องทำหน้าที่ สืบทอดความรู้มนุชย์ทุกคน เพื่อให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคมและ ประเทศชาติ การศึกษาในทัศนะของศาสนาอิสลาม ท่าน ศาสนทูตมุฮัมมัด (ซล) ได้กล่าวว่า ให้ศึกษาหาความรู้แม้ว่าจะต้องเดินทางไกลถึงเมืองจีน การให้การศึกษาในทางศาสนาอิสลามแล้ว ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้รู้โดยตรงที่จะต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนผู้ที่ไม่รู้ และเพื่อที่จะ อธิบายความสำคัญของการศึกษาในศาสนาอิสลามให้กับมุสลิมโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดน ภาคใต้นั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการแยกประเด็นการอธิบายเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. การทำความเข้าใจหลักการของศาสนาหรือปรัชญาการศึกษาของอิสลาม
๒. การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ
๓. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

คำว่า “การเรียนรู้อิสลามศึกษา” หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของมุสลิมที่ศาสนา อิสลามบังคับให้ทุกคนจะต้องศึกษาหาความรู้ และอิสลามศึกษาให้ความสำคัญให้กับผู้รู้จะต้อง สอนผู้ที่ไม่มีความรู้ด้วยเหตุดังกล่าว อิสลามมิได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เรียนรู้อย่างเดียว แต่ ในขณะเดียวกันอิสลามยังให้ทำหน้าที่สืบทอดศาสนาให้กับทุกคน ดังนั้น มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษา หาความรู้อยู่ตลอดเวลา

สำหรับการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษานั้นแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑. Ta'lim (Connitive Domain) คือ การสั่งสอน อบรม ซึ่งผู้สอนจะอบรมหรือสั่งสอน ผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องศาสนาอิสลาม โดยการเน้นคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ทุกวันเพื่อให้ผู้เรียนนั้น สามารถอยู่ในสังคมด้วยการปฏิบัติสิ่งที่ดีและละเว้นความชั่วหรือที่ศาสนาอิสลามห้ามมิให้กระทำ

๒. Tarbiyah (Psycho-Motor Domain) คือ การฝึก การนำสิ่งที่เรียนไปปฏิบัติ ซึ่งผู้สอนบางท่านจะมีการฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นผู้นำด้านศาสนา เช่น การเป็นอิหม่ามในการละหมาด การเผยแพร่ศาสนาด้วยการอ่านคุตบะฮฺ (บรรยายธรรม) วันศุกร์ที่มีสัจด์เพื่อบรรยายเกี่ยวกับหลักการศาสนาให้ชุมชนฟัง

๓. Ta'dib (Effective Domain) คือ การขัดเกลานิสัย มารยาท กาลเทศะ เรื่องนี้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันในสังคมมุสลิม โดยผู้สอนได้สั่งสอนหรือขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้ปฏิบัติหรือดำรงชีวิตตามคุณธรรมและจริยธรรมอิสลาม เช่น ต้องแต่งกายสะอาดที่หลักการอิสลามได้กำหนดไว้ ตรงต่อเวลา เคารพผู้ใหญ่ครูบาอาจารย์ เป็นต้น รวมถึงให้ตระหนักหรือนึกถึงโลกหน้า (วันอาคีเราะห์) ที่ทุกท่านจะดำรงชีวิตอย่างถาวรด้วยการกระทำสิ่งดี ๆ ในโลกนี้ตามที่ศาสนาได้บัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม ชัยยิด นาฎิบ อัล-ออตตาส (Syed Naquib Al-Attas) มีความเห็นว่า Ta'dib (Effective Domain) มีความเหมาะสมมากกว่าคำว่า Tarbiyah (Psycho-Motor Domain) ในการอธิบายกรอบแนวคิดอิสลามว่าด้วยเรื่องการศึกษา โดยอธิบายว่า การศึกษาถือเป็น “การค่อย ๆ สอนให้ซึมซาบและการพร่ำสอน “อะดาบ” เข้าไปในตัวบุคคล” ทั้งนี้คำว่า “อะดาบ” หมายถึงระเบียบวินัยแห่งจิตวิญญาณ การแสวงหาให้ได้มาซึ่งคุณภาพที่ดีของร่างกายและจิตใจ การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม และการห่างออกจากความเสื่อมเสีย (Syed M.Al-Naquib Al-Attas, ๑๙๗๕, P ๓๖-๓๗) อ้างใน ศราวดี อารีย์ และคณะ, ๒๕๕๕: ๘)

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในทัศนะของอิสลามนั้น จะต้องดำเนินการในรูปแบบบูรณาการระหว่างทางโลกและทางธรรม (สามัญและศาสนา) ทั้งนี้เนื่องจากการสอนที่แยกกันระหว่างวิชาสามัญและศาสนาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันนี้ ต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอื่น ๆ งบประมาณมีไม่เพียงพอในการจ้างบุคลากร ผู้เรียนไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักปราชญ์มุสลิม เช่น อัลบั้นดาดี ที่ได้เสนอให้ผู้สอนใช้หลักสูตรบูรณาการ โดยการผสมผสานระหว่างวิชาฟิสิกส์และวิชาสะเด็ช เพราะท่านเชื่อว่าวิชาฟิสิกส์และวิชาอัลสะเด็ช ไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ ดังนั้นท่านจึงเสนอให้บูรณาการทั้งสองวิชาเข้าด้วยกัน และเชื่อว่าหลักสูตรบูรณาการนี้จะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง (Narongraksakhet, ๑๕๕๓a:๘ อ้างใน มุหามัดรุษานี บากา, ๒๕๕๔ หน้า ๑๐)

ขณะที่ Syed Ali Ashraf (๑๙๕๑:๑๕) ได้กล่าวว่า ปรัชญาพื้นฐานของวิชาสามัญและศาสนานั้น เป็นสิ่งที่ขัดกันอย่างชัดเจน และไม่สามารถบูรณาการกัน อย่างไรก็ตาม การบูรณาการแนวคิดพื้นฐานของวิชาทั้งสอง สามารถกระทำด้วยการประนีประนอมกันได้

การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม อันมีประเพณี วัฒนธรรม สังคมและภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกับประชากรในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย และด้วยประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามนั้น จึงทำให้การจัดการศึกษาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญมี ๓ ประเภทด้วยกัน

๑. การจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ
๒. การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
๓. การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ
๔. การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๑. การจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ

คำว่า ปอเนาะ เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรม สั่งสอนและเรียนรู้เพื่อปฏิบัติศาสนาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เรียกว่า โต๊ะครู คอยดูแลหรือเป็นผู้บริหารจัดการ ผู้วางแผนและผู้สอน การจัดการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของชุมชนมุสลิมที่มีความต้องการให้โต๊ะครูสั่งสอนลูกหลานของพวกเขาไปในทางที่ถูกต้องของศาสนาอิสลาม

นอโรฟ ระเค่นอาหมัด (๒๕๒๗: ๑ อ้างใน นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ ๒๕๕๑: ๘) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะว่าศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมและเน้นหนักในหน้าที่สืบทอดไว้เป็นพิเศษ ตามหลักการแล้วถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องศึกษาหาความรู้และเผยแพร่ศาสนาของตนตลอดช่วงแห่งชีวิตเกี่ยวกับการศึกษาในทัศนะของอิสลาม ให้ศึกษาตั้งแต่อยู่ในเปลจนกระทั่งถึงหลุมฝังศพ และให้ศึกษาหาความรู้แม้ว่าจะต้องเดินทางไกล การให้การศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความรู้ในทางศาสนา ได้แก่ โต๊ะครู ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรง จะละเว้นเสียมิได้ หากละเว้นแล้วถือว่าเป็นบาป

การจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาปอเนาะในสมัยก่อน เป็นที่รู้กันดีว่าไม่มีชั้นเรียน มีหลักสูตรแต่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล หรือรัฐมิได้ดูแลเหมือนกับการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะในปัจจุบันนี้ และเมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้สถาบันศึกษาปอเนาะถูกมองว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ในการคิดแบ่งแยกดินแดน จึงทำให้เกิดความหวาดระแวงจากส่วนราชการว่า ปอเนาะเป็นสถานศึกษาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใด ดังที่ บัณฑิตย ะมะฮะอุน และคณะ (๒๕๔๕: ๑๓) กล่าวว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นในพื้นที่ชายแดนภาคใต้แต่ละครั้ง ปอเนาะมักถูกจับตามองและถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่เสมอ โดยเฉพาะ โต๊ะครูและครูสอนที่มีชื่อเสียงมาก จะยิ่งถูกจับตามองเนื่องจากเป็นที่ยอมรับของชุมชนค่อนข้างสูง และมีโอกาสชี้หน้าคนในชุมชนได้ ยิ่งปอเนาะไม่มีหลักสูตรที่เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกับหลักสูตรอื่นๆ จึงทำให้รัฐรู้สึกว่ ปอเนาะตรวจสอบไม่ได้ อีกทั้งในบางเหตุการณ์ที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปอเนาะเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ด้วย ทำให้คนส่วนใหญ่รวมถึงรัฐมองว่าปอเนาะจะมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยไม่มากก็น้อย ในบางปอเนาะหลายแห่งจึงถูกสั่งปิดดำเนินการจากราชการ

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ ๑๒ (สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งระบบ ได้ร่วมกับตัวแทนของสถาบันศึกษาปอเนาะ สมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำประมวลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและสามารถดำเนินการตรวจสอบได้ว่าสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนสาระวิชาใดให้กับผู้เรียน ซึ่งประมวลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์

สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลามตามอัชญาศัยตลอดชีวิตและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการศึกษาหาความรู้ศาสนาอิสลามของชุมชน

ภารกิจ

๑. สอนศาสนาและอบรมจริยธรรมอิสลามแก่เด็กและเยาวชนและประชาชนโดยไม่จำกัดโอกาสและเงื่อนไข

๒. พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะด้าน โครงสร้างพื้นฐานอย่างมีระบบ

๓. พัฒนาบุคลากรในสถาบันศึกษาปอเนาะให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

- ๔. เป็นแบบอย่างและเป็นที่พักและแหล่งเรียนรู้ของชุมชนด้านศาสนาอิสลาม
- ๕. มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

เป้าหมาย

๑. เด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนโดยนำหลักการศาสนาอิสลามไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๒. สถาบันศึกษาปอเนาะมีโครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพที่มีระบบสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนและชุมชน

๓. บุคลากรในสถาบันศึกษาปอเนาะมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

- ๑. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างถูกต้อง
- ๒. ผู้เรียนมีศักยภาพในการเป็นผู้นำและแบบอย่างที่ดีในสังคม
- ๓. ผู้เรียนมีความศรัทธาและตระหนักรู้เสมอว่าอัลลอฮ์ทรงชี้แนวทางในการดำเนินชีวิต

๔. ผู้เรียนสามารถเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของอัลลอฮ์ (ช.บ) และศาสดามุฮัมมัด (ช.ล) อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม

๕. นำคำสอนของศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัวและสังคม

ปัจจุบัน สถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาเด็กและเยาวชนมุสลิมภายใต้การดูแลและการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาให้สถาบันดังกล่าวมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีรายวิชาทั้ง ๑๖ รายวิชาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้

- ๑. หลักการศรัทธา (เตาฮีด)
- ๒. ศาสนบัญญัติ (ฟิถฮ์)
- ๓. จริยธรรม (อัลอัคคาลากหรือตะเซาอูฟ)
- ๔. อักขรวีธี (นะฮู)
- ๕. วากยสัมพันธ์(ซอร์ฟ)
- ๖. อรรถาธิบายอัลกุรอาน (ตัฟซัร)
- ๗. หลักการอ่านอัลกุรอาน (ตัจวีด)

๘. หลักการอรรถาธิบายอัลกุรอาน(อูศูลตัฟซีร)

๙. หลักการวินิจฉัย (อูศูลหะดีษ)

๑๐. หลักการศาสนบัญญัติ (อูศูลฟิกฮ์)

๑๑. แบ่งมรดก

๑๒. ศาสนประวัติ (ตารีค)

๑๓. ตำนวนโฆหาร (อัล-บะลาฆะฮ์)

๑๔. ตรรกวิทยา (มันฎิก)

กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนแตกต่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาปอเนาะจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้นำ สามารถเผยแพร่ศาสนาอิสลามไปสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าว การดำเนินการสอนของโต๊ะครูจะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิตาบ (หนังสือเรียน) ให้จบเป็นเล่มๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง

๒. การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นระยะๆ คือ เมื่อชมรมตาดีกาได้ดำเนินการก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๕๓๐ มีอาสาสมัครในจังหวัดปัตตานีก่อตั้งชมรมตาดีกามีชื่อว่า “Pustaka” ในจังหวัดนราธิวาสได้ก่อตั้งชมรมตาดีกามีชื่อว่า “Pusaka” และในจังหวัดยะลาได้ก่อตั้งชมรมตาดีกาชื่อว่า “Persatuan Tadika” สำหรับองค์กรตาดีการะดับสามจังหวัดได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๗ มีชื่อว่า “Perkasa” บทบาทสำคัญของชมรมระดับจังหวัดและ “Perkasa” คือการสร้างคุณภาพทางวิชาการ (นุรุดดีน สาริมิง:๒๕๔๕)

เมื่อชมรมตาดีกาได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น รัฐบาลได้มีการสนับสนุนงบประมาณพร้อมกับจัดทำระเบียบว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด ๒๕๔๐ และเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ รัฐบาลภายใต้กระทรวงมหาดไทยพยายามจะจัดกระบวนการเรียนการสอนในตาดีกาให้เป็นระบบและต้องการที่จะกำกับดูแลการเรียนการสอนอีกด้วย จึงได้มอบให้ชมรมตาดีกาในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสได้จัดทำหลักสูตรตาดีกา คือ หลักสูตรอิสลามศึกษาพื้นฐานประจำมัสยิด พ.ศ.๒๕๔๘/ส.ศ ๑๔๒๖ และเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ กระทรวงมหาดไทยได้โอนกิจการการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นรับผิดชอบและดูแลต่อไป ทั้งนี้ สาเหตุเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดูแลด้านการศึกษาโดยตรงซึ่งสามารถจะเชื่อมโยงผู้เรียน

ในตาดีกาให้ต่อยอดกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นสูงสุดของตาดีกา

ปัจจุบันการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในตาดีกาใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟรีกูอิน ประจำปีสยิด พ.ศ.๒๕๔๘/ฮ.ศ.๑๔๒๖ โดยมีรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

๑. อัล-กูรอาน
๒. อัล-ฮะดีษ
๓. หลักศรัทธา
๔. ศาสนบัญญัติ
๕. ศาสนประวัติ
๖. จริยธรรม
๗. ภาษาอาหรับ
๘. ภาษามลายู

ภาษามลายูเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการเรียนในตาดีกา ทั้งนี้เนื่องจากภาษามลายูเป็นภาษาแม่ของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาดีกาส่วนใหญ่จะใช้ตำราภาษามลายูและภาษาในการสื่อสารระหว่างครูและผู้เรียนคือภาษามลายูท้องถิ่นปะปนกับภาษามลายูกลาง ส่วนตำราที่เป็นภาษาอาหรับเฉพาะรายวิชาภาษาอาหรับเท่านั้น (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขตและคณะ, ๒๕๕๐: ๒)

สำหรับความต้องการของนักวิชาการศึกษา ครูตาดีกา ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิต่อรายวิชาภาษามลายูในการวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบหลักสูตรตาดีกาเพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

๑. มีทักษะเบื้องต้นในการพูด อ่าน ฟังและเขียนภาษามลายู
๒. มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษามลายู
๓. สามารถนำความรู้ภาษามลายูใช้ในการสื่อสาร
๔. มีเจตคติที่ดีต่อภาษามลายู
๕. ตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษามลายู (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขตและคณะ, ๒๕๕๐: ๒๒๕)

ปัจจุบันนี้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาดีกาหรือฟรีกูอิน ใช้เวลาเรียนทั้งหมด ๖ ปี และมีสยิดส่วนใหญ่จะดำเนินการจัดการเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านภาษามลายู ทั้งนี้เนื่องจากทักษะดังกล่าวสามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เข้าใจถึงหลักการของศาสนาและรายวิชาอื่นๆ อย่างรวดเร็ว

ดังนั้น สถานศึกษาตาดีกาส่วนใหญ่จะกำหนดร้อยละ ๕๐ ของเวลา เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะภาษา ส่วนเวลานอกเหนือจากนั้นจึงจะดำเนินการสอนรายวิชาอื่นๆ พร้อมกับจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย

๓. การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของรัฐ (โรงเรียนที่เข้าโครงการการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวแนวทางปฏิบัติของศาสนาอิสลามเช่นกัน ดังที่สำนักพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓) เขียนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม และพูดภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ศาสนาและภาษาเป็นวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ประชาชนมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคต้นๆ สถานศึกษาดังกล่าวมิได้จัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นสาเหตุให้ประชาชนเรียกร้องต่อรัฐให้จัดการศึกษาอิสลาม

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ ทางราชการได้อนุญาตให้โรงเรียนที่มีความพร้อมเปิดสอนวิชาภาษามลายูและศาสนาอิสลามได้ โดยอนุญาตให้ทำการสอนสัปดาห์ ๕ ชั่วโมง สำหรับผู้สอนสอนได้มีกรบรรจุแต่งตั้งเป็นครูในตำแหน่งครูสอนศาสนาและภาษามลายูให้ได้รับเงินเดือนๆ ละ ๔๕๐ บาท และการสอนในระยะแรกทางราชการไม่มีหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ซึ่งครูจะต้องสรรหาเอง โดยเฉพาะวิชาภาษามลายูนั้น ครูบางคนได้นำหนังสือเปอมินปินบาจาอันญาวี (PermimpinBachaanjawi) เขียนโดยมุฮัมหมัด ซอและห์ บิน มุฮัมหมัด (Mohd.Saleh bin Mohamad) มาสอนนักเรียน (สำนักพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓)

เมื่อกาลเวลาได้เปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอนก็ได้มีการพัฒนาการตามความเหมาะสมกับการเจริญก้าวหน้าของโลกด้วย การจัดการเรียนการสอนด้านภาษามลายูและศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาก็ได้มีการพัฒนาตามไปด้วย เช่น จากการเรียนการสอนในช่วงแรกโดยไม่มีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาได้สนับสนุนและส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตามความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น โดยได้เริ่มพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ ๒๕๑๘ มาเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้สอนวิชาอิสลามศึกษาสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนประมาณร้อยละ ๕๐ ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์

ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในหลักสูตรประถมศึกษา และจัดเป็นรายวิชาในหมวดสังคมศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายและเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ก็ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในสาระที่ ๑ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑)

และเมื่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้พัฒนาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนอิสลามในโรงเรียนระดับประถมศึกษา (โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม) ได้มีการพัฒนาหลักสูตรเช่นกัน กล่าวคือจะให้หลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งการดำเนินการเรียนการสอนจะควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมี ๘ กลุ่มสาระวิชาที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ส่วนวิชาอิสลามศึกษานั้น กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ ดังนี้

๑. อัล-กรูอาน
๒. อัล-หะดีษ
๓. อัล-อะกีดะฮฺ (หลักศรัทธา)
๔. อัล-ฟิกฮฺ(ศาสนบัญญัติ)
๕. อัล-ตารีค(ศาสนประวัติ)
๖. อัล-อัคลาก(จริยธรรม)
๗. ภาษาอาหรับ
๘. ภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม

สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ใช้ควบคู่หลักสูตรอิสลามหลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วย

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา

๖. ศิลปะ

๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

๘. ภาษาต่างประเทศ

การดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้มตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสถานศึกษาของรัฐนั้นจะใช้ภาษามลายูในการสื่อสารระหว่างครูและครูผู้สอน โดยครูผู้สอนจะใช้อักษรยาวีและโรมัน โดยเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร สามารถศึกษาค้นคว้าหลักการอิสลามหรือบทบัญญัติของศาสนาอิสลามอีกเพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๔. การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เป็นที่ยอมรับกันว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญแห่งหนึ่งซึ่งประชาชนมุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวนิยมส่งบุตรหลานให้เข้าศึกษาต่อหลังจากได้สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชาติมุสลิมศึกษาหาความรู้ในทุกๆ ด้าน มิได้แยกให้เรียนทางธรรมหรือทางโลกอย่างเดียว ดังนั้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของศาสนาอิสลามที่ได้กำหนดไว้เป็นแนวทางให้มุสลิมได้ศึกษาหาความรู้เพื่อที่จะทำความรู้จักหรือทำความเข้าใจกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอประวัติความเป็นมาของสถานศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้น

๔.๑ การพัฒนาปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

การจัดการศึกษาหรือการให้ความรู้แก่บุตรหลานของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เริ่มแรกมาจากสถาบันปอเนาะเป็นประตูหรือสถานศึกษาแห่งแรก หลังจากนั้นรัฐได้ดำเนินการพัฒนาปอเนาะให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาโลก คือ มีหลักสูตร มีชั้นเรียน มีวุฒิบัตรสำหรับผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับชั้นตามความต้องการของประชาชน และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้วิวัฒนาการจากสถาบันศึกษาปอเนาะที่ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่ไม่มีชั้นเรียน โดยมีโต๊ะครูผู้เดียวเป็นผู้จัดบริหารจัดการ

คำว่า ปอเนาะ ตามความเข้าใจของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สถานศึกษาที่สอนศาสนาอิสลามโดยมีโต๊ะครูเป็นสอนนักเรียนเพียงผู้เดียว วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงหลักการของศาสนาพร้อม

สามารถนำมาปฏิบัติให้ถูกต้อง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามความถนัดของโต๊ะครู

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.๒๕๐๑ กระทรวงศึกษาธิการได้วางโครงการในการพัฒนาการศึกษาทั่วประเทศ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๑๒ ภาค ให้รับผิดชอบหรือดูแลการพัฒนาการศึกษา และจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศให้ภาค ๒ เป็นรับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษา และภาค ๑๒ นั้น ได้จัดตั้งขึ้นที่จังหวัดยะลา ในการพัฒนาการศึกษาของภาค ๒ นั้น ได้มีการพิจารณาถึงการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ล้าหลัง และเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติบ้านเมือง หลังจากนั้น ภาค ๒ ได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อปรับปรุงปอเนาะขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ (รายงานผลการดำเนินการอบรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านการป้องกันยาเสพติด เขตการศึกษา ๒,๓ และ ๔ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๑๓) กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชนประจำเขตการศึกษา ๒, ๒๕๑๓ หน้า ๑)

การจัดประชุมสัมมนาของภาคการศึกษา ๒ ในครั้งนี้ ที่ประชุมได้มีข้อตกลงในการจัดระเบียบว่าด้วยการปรับปรุงปอเนาะโดยมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อให้ปอเนาะจดทะเบียน อันหมายถึงการยอมรับแนวทางการปรับปรุงการศึกษาในปอเนาะ
๒. เพื่อปรับปรุงอาคารสถานศึกษาและบริเวณ จัดทำถนนเข้าสู่ปอเนาะ จัดทำป้ายชื่อปอเนาะ
๓. ปรับปรุงการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตร จัดให้เป็นชั้น จัดสอนภาษาไทยและจัดการสอนวิชาชีพตามความต้องการและความพร้อม
๔. จัดให้มีการประเมินผลการสอนชั้นตัวประโยค ทางกระทรวงศึกษาธิการ จะมอบให้จังหวัดและภาคการศึกษา ๒ ดำเนินการ (ข้อมูล โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี ๒๕๑๘ หน้า ๒-๓)

ผลการประชุมสัมมนาในครั้งนั้น นับว่าเป็นจุดประกายที่สำคัญของการเริ่มต้นในการส่งเสริมและปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ประกาศใช้ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาค ๒ พ.ศ.๒๕๐๔” โดยมีสาระสำคัญของระเบียบนี้คือ

๑. ปอเนาะใดที่มีความสนใจที่จะปรับปรุงกิจการให้ขึ้นเรื่องขอจดทะเบียนต่อทางราชการ
๒. ปอเนาะใดที่จัดกิจการด้านการสอนได้ดี จะได้รับการอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

๓. ให้ปอเนาะที่จัดทะเบียนแล้ว จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทั้งวิชา ศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพ (รายงานผลการดำเนินการอบรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านการป้องกันยาเสพติด เขตการศึกษา ๒, ๓ และ ๔ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๗ กลุ่มงานนิเทศ การศึกษาเอกชนประจำเขตการศึกษา ๒, ๒๕๓๗ หน้า ๒)

ผลการใช้ระเบียบนี้ ปรากฏว่า เมื่อสิ้นปี ๒๕๐๗ มีปอเนาะในภาคการศึกษา ๒ มาจดทะเบียนต่อราชการจำนวน ๑๗๑ ราย นอกจากนั้นปอเนาะที่จัดทะเบียนแล้วได้มีความสนใจ จะปรับปรุงกิจการ อาคาร สถานที่ที่สอน หลักสูตรการเรียนการสอน มีชั้นเรียน มีการสอน ภาษาไทย และมีการวัดผล และในปี พ.ศ.๒๕๐๘ รัฐบาลมีความเห็นว่า ควรส่งเสริมปอเนาะที่จัด ทะเบียนแล้วให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม มีการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐาน จัดให้มีอาคารเรียนเอกเทศ มีการสอนวิชาสามัญหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลาย ควบคู่กับวิชาศาสนา โดยให้มีการอุดหนุนปอเนาะที่แปรสภาพมาเป็นโรงเรียนราษฎร์ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๑ ดังนี้

๑. ให้มีเงิน ๑,๐๐๐ บาท ในปีแรกที่ขอจัดตั้ง

๒. ให้ครูช่วยสอนวิชาสามัญ ๑ คน

๓. ให้เงินทุกปีๆ ละ ๓,๐๐๐ บาท ในปีถัดไป

๔. ให้มีการผ่อนผันเรื่องคุณสมบัติบางประการของเจ้าของ ผู้จัดการ ครูใหญ่ และครู โดยผ่อนผัน ไม่ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์วิชาชีพ (รายงานผลการ ดำเนินการอบรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านการป้องกันยาเสพติด, อ้างแล้วหน้า ๒)

๔.๒ การพัฒนาโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม

หลังจากรัฐพัฒนาปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามด้วยการ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากรและวัสดุต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอน รัฐได้มีแนวทางในการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาดังกล่าวมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปด้วยการให้การให้ สถานศึกษาดังกล่าวเปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเป็น โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติของโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๒๕ โดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียนดังกล่าวจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนาและสามัญอย่างมีคุณภาพ และในช่วงนี้เป็นช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ.๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) ดังนี้

๑. เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทั้ง ๓ สายวิชา คือ วิชาศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

๒. ปรับปรุงการพัฒนาการของโรงเรียนโดยจัดทำเกณฑ์มาตรฐานรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อมุ่งหมายให้ยกฐานะโรงเรียนเอกชนตามมาตรา ๑๕ (๒) เป็นโรงเรียนเอกชน ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

๓. พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลโดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการวัดผลและประเมินในแต่ละระดับของหลักสูตรให้เหมาะสม เพื่อให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมาตรฐานทางการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน สามารถนำผลการเรียนไปศึกษาต่อในระดับสูง ทั้งในและต่างประเทศได้

๔. พัฒนาระบบการบริหารให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่น มีการตั้งศูนย์พัฒนากำหนดองค์กรที่รับผิดชอบโรงเรียน ตั้งศูนย์วิชาการในระดับกลุ่มโรงเรียน

๕. ส่งเสริมและอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ๔ ประการ คือ การอุดหนุนด้านสื่อสารการเรียนการสอน การอุดหนุนด้านวิทยากรสงเคราะห์ (รายงานผลการดำเนินการอบรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านการป้องกันยาเสพติด, อ้างแล้วหน้า ๕-๖)

๔.๓ การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สองหลักสูตรมาตลอด (หลักสูตรการศึกษาของสามัญศึกษา และหลักสูตรการศึกษาด้านอิสลามศึกษา) และนับจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนจากสถาบันศึกษาปอเนาะ การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาดังกล่าว ได้ดำเนินการพัฒนา ๖ ครั้งด้วยกัน ดังนี้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔

๑. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓

๓. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕

๔. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐

๕. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ (ปัจจุบัน)

จากการศึกษาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ข้างต้น พบว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนระหว่างวิชาศาสนาและสามัญประสบปัญหา การขาดความเชื่อมโยงระหว่างสองหลักสูตร เช่น การใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ซึ่งใช้ควบคู่กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) จะเห็น ได้ว่าหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ มีความแตกต่างกันกับหลักสูตรของสามัญในด้าน ช่วงชั้นเรียน คือ

ระดับที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

ระดับที่ ๒ อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัซซึฏเฆาะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

ระดับที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

ขณะที่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ และ ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีสองช่วง เท่านั้น คือ

๑. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่จะใช้หลักสูตร ดังกล่าวจะมีปัญหา ดังนี้

๑. ช่วงเวลาเรียนของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ระดับอิสลามศึกษา ตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี แต่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ฉบับ ปรับปรุง ๒๕๓๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียน ๓ ปี จึงทำให้นักเรียนสำเร็จการศึกษาไม่ พร้อมกัน

๒. เมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรสามัญศึกษา นักเรียน ส่วนใหญ่ จะต้องเรียนเพิ่มอีก ๑ ปี เพื่อให้จบหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) เนื่องจากหลักสูตรสามัญมี ๒ ช่วงชั้นเท่านั้นคือ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแต่หลักสูตร อิสลามศึกษามี ๓ ช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลางและอิสลามศึกษา ตอนปลาย

อย่างไรก็ตาม เมื่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประสบ ปัญหาในการใช้หลักสูตรแยกกัน รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามแก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอนระหว่างวิชาสามัญและศาสนาด้วยการบูรณาการกัน เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นหลักสูตรบูรณาการระหว่างวิชาศาสนาและสามัญเข้าด้วย แต่การ

ดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดทำเพียงสองระดับเท่านั้น คือ

๑. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี

สำหรับปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ พบว่า นักเรียนไม่สามารถจะไปเรียนต่อด้านอิสลามศึกษาในต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการจัดหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ นี้เน้นหนักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญเป็นหลัก จึงทำให้หลักสูตรดังกล่าวไม่มีการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะฮฺ)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดำเนินการจัดการเรียนภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ โดยวิชาสามัญจะใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และวิชาศาสนาจะใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

๑. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งให้มุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๒. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

๔. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลาและการจัดการเรียนรู้

๕. เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์และรอซูล ปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลามตลอดจนมีคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

๒. สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยปราศจากความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

๓. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาศาสนา ภาษาอาหรับ ภาษามลายู และวิทยาการต่างๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๔. มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และเสียสละเพื่อส่วนร่วม

๕. มีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข

๖. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักการอิสลาม

๗. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักการอิสลาม

๘. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

โครงสร้าง

เพื่อให้สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอิสลามศึกษา ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๑ - ๓

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๔ - ๖

ช่วงชั้นที่ ๓ ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ ๑ - ๓

ช่วงชั้นที่ ๔ ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ ๑ - ๓

สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มศาสนาอิสลาม

๒. กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม

๓. กลุ่มภาษา

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๓ กลุ่ม การเข้าและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพตน เสริมสร้างทักษะชีวิตคุณลักษณะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเอง

๒. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๓ กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษา

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

๒. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ในสถานศึกษาเพิ่มเติมได้

เวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๓๕๐ - ๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๓๕๐-๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๓ (อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๕๐๐-๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ (อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ ๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้อิสลามศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม

สาระที่ ๑ อัลกุรอานและฮัตฟะฮ์

มาตรฐาน ศอ. ๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการอรรถาธิบายอัลกุรอาน สามารถท่องจำอรรถาธิบาย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน ศอ. ๑.๒ ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ ๒ อัลฮะดีษ

มาตรฐาน ศอ. ๒.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการอัลฮะดีษ สามารถท่องจำอัลฮะดีษและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน ศอ. ๒.๑ ยึดมั่นหลักคำสอนอัลฮะดีษ และปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๓ อัลฟิกฮ์

มาตรฐาน ศอ. ๓.๑ เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิบาฮาด มุอา มาลาต มุนากาฮาดและญินายัต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐาน ศอ. ๓.๒ เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ ๔ อัลอะกีดะฮ์

มาตรฐาน ศอ. ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักการศรัทธาและโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพของการเป็นมุสลิมเพื่อเป็นบ่าวที่ขำเกรงและภักดีต่ออัลลอฮ์

มาตรฐาน ศอ. ๔.๒ ยึดมั่นในหลักการศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กลุ่มสาระสังคมศึกษาและจริยธรรม

สาระที่ ๑ อัตตาริค

มาตรฐาน สจ ๑.๑ เข้าใจความหมายความสำคัญของแต่ละยุคสมัยทางประวัติศาสตร์อิสลาม สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบและประยุกต์ใช้เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน สจ ๑.๒ เข้าใจประวัติศาสตร์อิสลามในท้องถิ่นและภูมิภาค มีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตตามแนวทางของอิสลาม

สาระที่ ๒ อัลอัคราก

มาตรฐาน สจ ๒.๑ เข้าใจประวัติศาสตร์อิสลาม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

มาตรฐาน สจ ๒.๒ ยึดมั่นและปฏิบัติจริยธรรมอิสลามในการดำรงชีวิต

กลุ่มสาระภาษา

สาระที่ ๑ ภาษาอาหรับ

มาตรฐาน อม ๑.๑ เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลามและสื่อความหมาย

สาระที่ ๒ ภาษามลายู

มาตรฐาน อม๒.๑ เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษามลายูเพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

ส่วนหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดการจัดการเวลาเรียน ๘ สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา และสภาพของผู้เรียน โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับสารและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๖. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๖. มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์ สุจริต

๓. มีวินัย

๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักการทางสมองและพหุ-ปัญญา
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
๘. ภาษาต่างประเทศ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน ๘ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้จำนวน ๖๗ มาตรฐาน ดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐานท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐานท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสารเขียนเรียงความย่อความและเขียน
เรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมี
ประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟังการดูและการพูด

มาตรฐานท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐานท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของ ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐานท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์**สาระที่ ๑ จำนวนและการดำเนินการ**

มาตรฐานค ๑.๑ เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนใน ชีวิตจริง

มาตรฐานค ๑.๒ เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐานค ๑.๓ ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐานค ๑.๔ เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ ๒ การวัด

มาตรฐานค ๒.๑ เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐานค ๒.๒ แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ ๓ เรขาคณิต

มาตรฐานค ๓.๑ อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐานค ๓.๒ ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ ๔ พีชคณิต

มาตรฐานค ๔.๑ เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

มาตรฐานค ๔.๒ ใช้นิพจน์สมการอสมการกราฟและตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ ๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ก ๕.๑ เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ก ๕.๒ ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ก ๕.๓ ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ ๖ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ก ๖.๑ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการให้เหตุผลการสื่อสารการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ ๑ สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๑ เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กันมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๒ เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ ๒ ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว ๒.๑ เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิตความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว ๒.๒ เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นประเทศและโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ ๓ สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว ๓.๑ เข้าใจสมบัติของสารความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐานว ๓.๒ เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยามีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ ๔ แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐานว ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้าแรงโน้มถ่วงและแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐานว ๔.๒ เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ ๕ พลังงาน

มาตรฐานว ๕.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ ๖ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐานว ๖.๑ เข้าใจกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และต้นฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ ๗ ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐานว ๗.๑ เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะกาแล็กซีและเอกภพ การปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐานว ๗.๒ เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ ๘ ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐานว ๘.๑ ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถอธิบายและตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยมีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเองครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๓ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมกีฬาไทยและกีฬาสากล

มาตรฐาน พ ๓.๑ เข้าใจมีทักษะในการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางกายการเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ ๓.๒ รักการออกกำลังกายการเล่นเกมและการเล่นกีฬาปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัยเคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขันและชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติดและความรุนแรง

ศิลปะ

สาระที่ ๑ ทศนศิลป์

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ ๒ ดนตรี

มาตรฐานศ ๒.๑ เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐานศ ๒.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ ๓ นาฏศิลป์

มาตรฐานศ ๓.๑ เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐานศ ๓.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐานง ๑.๑ เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ ๒ การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐานง ๒.๑ เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยีออกแบบและสร้าง สิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้ เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิตสังคมสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยี ที่ยั่งยืน

สาระที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐานง ๓.๑ เข้าใจเห็นคุณค่าและใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการ สืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณธรรม

สาระที่ ๔ การอาชีพ

มาตรฐานง ๔.๑ เข้าใจมีทักษะที่จำเป็นมีประสบการณ์เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพมีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ ๑ ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐานต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐานต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสารความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ ๒ ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐานต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐานต ๒.๒ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ ๓ ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐานต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ ๔ ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐานต ๔.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาชุมชนและสังคม

มาตรฐานต ๔.๒ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๓ ลักษณะดังนี้

๑. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

๒. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกันเอื้ออาทรและสมานฉันท์โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์วางแผนปฏิบัติ ตามแผนประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

๒.๑ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารียุวกาชาดผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร

๒.๒ กิจกรรมชุมนุมชมรม

๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมความเสียสละต่อสังคมมีจิตสาธารณะ เช่นกิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดระดับการศึกษาเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับมุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่านการเขียนการคิดคำนวณทักษะการคิดพื้นฐานการติดต่อสื่อสารกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกายสติปัญญาอารมณ์สังคมและวัฒนธรรมโดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณคิดสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อ

สังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านสนองตอบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพมีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพมุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตนสามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียนดังนี้

๑. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๕ ชั่วโมง

๒. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาคมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิตใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาคมีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิตใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

การพัฒนาบุคลากร

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ เป็นสำนักงานที่รับผิดชอบและดูแลการศึกษาใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา (เทพา สะบ้าย้อย จะนะและนาทวี) การดำเนินการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ นั้น ดำเนินการดูแลและพัฒนาการศึกษาในทุกสังกัด เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาอิสลามอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) การจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาในเหล่านี้อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ส่วนการสนับสนุนการจัด

การศึกษาของสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาศึกษานัน สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ได้ให้มีการสนับสนุนและให้ความร่วมกับโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของภาครัฐเช่นกัน

การดำเนินการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ในฐานะหน่วยงานส่วนกลางที่ดูแลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งวิชาสามัญและศาสนา ได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายรูปแบบ เช่น พัฒนาผู้บริหาร พัฒนาครูผู้สอนและพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้จุดประสงค์ของการดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายข้างต้นนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การพัฒนาผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาและดูแลระบบการบริหารจัดการของศึกษา ดังนั้นหากผู้บริหารไม่เป็นผู้บริหารมืออาชีพหรือไม่สำเร็จการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา สถานศึกษานั้นอาจจะไม่สำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ จึงได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นมืออาชีพด้วยการให้การสนับสนุน ประสานงานและติดตามผู้บริหารให้มีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารทุกคน โดยที่สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาดำเนินเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาบริหารการศึกษาสำหรับผู้ประสงค์ที่จะเป็นผู้บริหารของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

นอกจากนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังได้รับการพัฒนาผู้บริหารตามโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่ผู้บริหารจะได้มีแนวทางการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของชาติ การดำเนินการพัฒนาผู้บริหารตามโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อต้องการที่จะยกฐานะของผู้บริหารในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถาบันที่ได้พัฒนาการศึกษาจากสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยสถาบันศึกษาปอเนาะไม่ได้มีการวัดและประเมินผลยังแน่นอน เหมือนกับโรงเรียนในปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการวัดและประเมินผลของ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนี้ ได้ดำเนินการใน ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน การประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นการประเมินผลของผู้เรียนในทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ การดำเนินการวัดผลและประเมินผลระดับชั้น เป็นการประเมินผลที่ใช้ความหลากหลายของครูผู้สอน เน้นการปฏิบัติการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือเพิ่มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือตัวผู้เรียน ครูผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๒. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่

๓. การประเมินคุณภาพระดับเขตพื้นที่ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับเขตพื้นที่ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, มปป: ๑๔-๑๕)

ส่วนการดำเนินการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ดำเนินการใน ๔ รูปแบบ คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงการ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง

หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

๒. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

๓. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

๔. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการดำเนินการวัดและประเมินผลทางด้านอิสลามศึกษานั้น จะมีการวัดและประเมินผลโดยใช้ I-net (Islamic National Education Test) การดำเนินการวัดและประเมินผลนี้ จะดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการสอบดังกล่าว จะประเมินผู้เรียนทั้งสิ้น ๘ สาขาวิชาการเรียนรู้ ดังนี้

๑. อัล-กุรอาน
๒. อัล-ฮะดีษ
๓. หลักศรัทธา
๔. ศาสนบัญญัติ
๕. ศาสนประวัติ
๖. จริยธรรม
๗. ภาษาอาหรับ
๘. ภาษามลายู

การวัดและประเมินผลอิสลามศึกษาระดับชาตินี้ จะวัดผู้เรียนที่ได้ศึกษาในปีสุดท้ายในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮฺ) และอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาเวียฮฺ) โดยการดำเนินการนั้น จะดำเนินการประมาณเดือนมกราคมของทุกปี และสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมิน จะร่วมไปถึงโรงเรียนของรัฐที่ดำเนินการจัดการสอนอิสลามควบคู่สามัญ (อิสลามศึกษาแบบเข้ม) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม การดำเนินการวัดและประเมินผลอิสลามศึกษาระดับชาติ เพื่อต้องการทราบว่าผู้เรียนได้ประมาณผ่านมาตรฐานตามที่หลักสูตรได้กำหนดหรือไม่ นอกจากนั้น ผลการประเมินอิสลามศึกษาระดับชาติยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รัฐจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนให้เข้าใจถึงกระบวนการวัดและประเมินที่ถูกต้องและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิเลาะ แวอุซ็ิงและคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการดำเนินการวิจัยที่ศึกษาประกอบด้วย ๔ ด้าน คือการบริหารวิชาการ บุคลากร งบประมาณและบริหารทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า

๑. การดำเนินการด้านวิชาการ ควรจัดให้มีการบูรณาการระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา จัดทำหลักสูตรที่สนองตามความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงจะต้องจัดครูผู้สอนให้สอน

ตามเอกหรือสาขาวิชาที่ครูได้จบการศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับยุคปัจจุบัน

๒. การดำเนินงานด้านบุคลากร ควรให้ผู้บริหารได้เข้าศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรมด้านการบริหารจัดการ สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากร จ่ายค่าตอบแทนตามวุฒิการศึกษา และสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกคน

๓. การดำเนินการด้านงบประมาณ ควรมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ส่งเสริมงบประมาณด้านสาธารณูปโภคและอุปกรณ์สื่อการสอนในรูปแบบกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ปราศจากดอกเบี้ย สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนตามสภาพจริง

๔. การดำเนินงานด้านการบริหารทั่วไป ควรส่งเสริมและสนับสนุนการติดต่อประสานงาน การทำงานเป็นทีม จัดให้มีแผนปฏิบัติงานประจำปีและการประเมินผล จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการรับนักเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน

หม่อมดรุยานี บากา (๒๕๕๔) ได้ศึกษาการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ ๓ สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างวิชาสามัญและศาสนา ประสบปัญหาหลายประการ เช่น

๑. งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๒. ใช้เวลามากในการจัดการเรียนการสอน
๓. ผู้เรียนไม่มีเวลาในการไปศึกษาหรือค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
๔. สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ตามที่หลักสูตรกำหนด

๕. นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียนรู้

การดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาสามัญและศาสนาเข้าด้วยกัน การดำเนินการบูรณาการนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการบูรณาการหลักสูตร โดยศึกษาสาระใดที่มีความเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันระหว่างสาระการเรียนรู้อันสามัญและศาสนา ให้ดำเนินการจัดสอนแบบบูรณาการกัน การดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด

ศราวุฒิ อารีย์และคณะ (๒๕๕๕) ได้ศึกษาการบูรณาการอิสลามศึกษา: รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐบาลในประเทศมาเลเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทย ผลการดำเนินการวิจัยพบว่า การดำเนินการจัดการบูรณาการอิสลามศึกษาของประเทศมาเลเซีย มีความคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ โดยเฉพาะความพยายามในการวางหลักสูตรให้เกิดการบูรณาการระหว่างศาสนาและสามัญแต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะด้านโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณา เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศมุสลิม การจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยการดำเนินการจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นที่ยอมรับของประชาชน ขณะเดียวกันประเทศไทยแม้จะไม่ใช่ประเทศมุสลิม แต่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้พยายามปรับความเข้าใจเรื่องวิธีอิสลามมาตลอด อันจะให้เห็นจากการให้ความสำคัญของการส่งเสริมในการเรียนการสอนอิสลามซึ่งได้สะท้อนออกมาจากการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษาต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา อย่างไรก็ตาม การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ก็ยังมีความแตกต่างและหลากหลายไม่เป็นเอกภาพ การบูรณาการที่ยังขาดครูผู้สอนที่มีความเข้าใจ และเป็นเพียงการบูรณาการโครงสร้างหรือมาร่วมวิชา แล้วแบ่งสรรเวลาการเรียนศาสนากับสามัญ ปัญหาคือ การบูรณาการลักษณะนี้ทำให้มีวิชาเรียนมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพของวิชาต่างๆ ลดน้อยลงเพราะต้องแบ่งเวลาให้กับวิชาอื่นด้วย ทำให้นักเรียนเกิดความยากลำบาก เพราะต้องเรียนทั้ง ๘ สาระ แล้วยังต้องเรียนศาสนาไปด้วย วิธีแก้ปัญหาจึงอยู่ที่การหาแนวทางบูรณาการให้ครอบคลุมรอบด้านและเหมาะสม

นินาวาลย์ปานากาเซ็งแมงกาจิ (๒๕๔๔) ได้ศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ปฏิบัติตามปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ การแก้ปัญหาดังกล่าวคือ สถานศึกษาควรดำเนินการให้นักเรียนและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนด นอกจากนี้ การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของชุมชนและผู้เรียน โรงเรียนควรดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องปรัชญาเป้าหมายของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน ส่วนปัญหาการขาดแคลนบุคลากรหรือไม่เพียงพอกับหน้าที่การงานของโรงเรียนนั้น โรงเรียนควรแก้ปัญหาด้วยการจัดสรรงานและมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดของแต่ละบุคลากรแต่ละท่าน ทั้งนี้ เพื่อจะได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

ฟาริด เตะมาหมัด (๒๕๔๕) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการด้านหลักสูตร ควรจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ควรจัดการให้มีการสลับเวลาเรียนหรือการจัดการเรียนการสอนระหว่างวิชาสามัญและศาสนา ควรดำเนินการจัดการเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตัวเอง การวัดและประเมินผล ควรจัดให้มีคณะกรรมการวัดผลประเมินผล เน้นการวัดจากสภาพจริงของผู้เรียน ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนางานวัดผลอย่างสม่ำเสมอ วัดผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านประเมินด้วยกิจกรรมที่มุ่งเสริมองค์ความรู้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูสอนศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบต่อการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ดำเนินการสำรวจความต้องการด้านวิชาการของชุมชน สนับสนุนให้ครูสอนศาสนาได้ออกเทศนาต่อชุมชนในวาระต่างๆ เชิญผู้นำชุมชนด้านต่างๆ เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ จัดบริการความรู้แก่ชุมชน จัดนิทรรศการทางวิชาการให้กับชุมชน รวมถึงการจัดอบรม ศึกษาดูงานร่วมด้วย

บทที่ ๓

สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน

สอนศาสนาอิสลามจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

การจัดการเรียนการสอนอิสลามนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน เพราะอิสลามเป็นศาสนาส่งเสริมและสนับสนุนให้มุสลิมทุกคนได้เรียนรู้ และด้วยความรู้เท่านั้นที่จะนำพามนุษย์ไปสู่การกระทำที่ดีละเว้นความชั่ว ตลอดจนขจัดความบาดหมางหรือความเป็นศัตรูต่อกัน นอกจากนั้น คนที่มีความรู้และเข้าใจหลักการของศาสนาอิสลามอย่างถ่องแท้ เขาเหล่านั้นสามารถจะดำรงชีวิตด้วยความสุข สามารถอยู่ในสังคมที่หลากหลายทางด้านวัฒนธรรมด้วยความเป็นพี่น้องกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักในนามว่า ปอเนาะ มาเป็นระยะเวลายาวนาน การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาดังกล่าวยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่า จัดตั้งขึ้นเมื่อใด และปอเนาะใดเป็นปอเนาะแห่งแรก อย่างไรก็ตาม การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นการจัดการเรียนการสอนเฉพาะศาสนาอิสลามโดยมีรายวิชาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น ๑๖ รายวิชาดังนี้

๑. รายวิชาอัลกุรอาน
๒. รายวิชาอัลหะดีษ (วจนะของท่านศาสดา)
๓. รายวิชาหลักการศรัทธา
๔. รายวิชาศาสนาบัญญัติ (ฟิถฮ์)
๕. รายวิชาจริยธรรม (อัลอัคลาภหรือตะเซาอูฟ)
๖. รายวิชาอักษรวิธี (นาฮู)
๗. รายวิชาวากสัมพันธ์ (ซอร์ฟี)
๘. รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน (ตัฟซีร)
๙. รายวิชาการอ่านอัลกุรอาน (ตัจวีด)
๑๐. รายวิชาการอรรถาธิบายอัลกุรอาน (อุศูลตัฟซีร)
๑๑. รายวิชาหลักการวัจนะ (อุศูลหะดีษ)

๑๒. รายวิชาหลักศาสนบัญญัติ (อุศุลฟิอ์)
๑๓. รายวิชาการแบ่งมรดก (ฟะรออิก)
๑๔. รายวิชาศาสนประวัติ (ตารีค)
๑๕. รายวิชาสำนวนโวหาร (อัล – บาลาฆะฮ์)
๑๖. รายวิชาตรรกวิทยา (มันฎิก)

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะปัจจุบันนี้ ดำเนินการใน ๔ รูปแบบ ดังนี้คือ

๑. การสอนแบบหะละเกาะ หมายถึง การดำเนินการโดยใช้โต๊ะครู (ผู้สอน) เป็นศูนย์กลางและมีนักเรียนนั่งเป็นวงกลมล้อมรอบผู้สอน

๒. การสอนแบบมุซาคะเราะฮ์ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบ อธิบายหรือการศึกษาแบบอูมูมีย์ การดำเนินการสอนในรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยไม่จำกัดอายุ เพศ การดำเนินการสอนลักษณะนี้ จะเน้นหนักเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างละเอียด เจาะลึกซึ่งจะไม่มีการเบี่ยงเบนเนื้อหาจากต้นฉบับ (อัลกุรอานและอัลหะดีษ)

๓. การสอนแบบนิซอมีย์ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ที่แบ่งชั้นเรียนตามพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน มีการใช้สื่อที่เป็นกระดานดำและชอล์กเข้ามาช่วยเพื่อฝึกการเขียนตัวหนังสือ

๔. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกึ่งปอเนาะกึ่งโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ตำราที่ดำเนินการตามปอเนาะโดยทั่วไป และโต๊ะครูอาจจะกำหนดหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนโดยนำมาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยอัล – อัสฮ์ และจะดำเนินการวัดและประเมินผลอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง (มุนาดีย์ หะยีดาโอ๊ะ, ๒๕๔๘: ๘๗ – ๘๘ อ้างใน นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, ๒๕๕๑ : ๒๒)

การจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นการจัดการศึกษาทางด้านศาสนาอย่างเดียว จึงทำให้รัฐมองว่า การสำเร็จการศึกษาจากสถาบันศึกษาดังกล่าว อาจจะทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ทางด้านสายสามัญและอาชีพ จึงได้แนวคิดในการพัฒนาการจัดการศึกษาปอเนาะเป็นโรงเรียนโดยให้ผู้เรียนเรียนควบคู่ทั้งวิชาสามัญและศาสนาพร้อมๆ กัน

จากประเด็นดังกล่าว รัฐจึงได้ส่งเสริมให้สถาบันศึกษาปอเนาะ จดทะเบียนและแปรสภาพเป็นโรงเรียน โดยรัฐมีแนวทางสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นโรงเรียนนั้น รัฐได้บังคับให้ปอเนาะที่แปรสภาพเป็นโรงเรียน จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางของครูผู้สอนที่จะสอนนักเรียนด้านอิสลามศึกษา ด้วยเหตุนี้ การตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีด้วยกันทั้งหมด ๖ ครั้ง ดังนี้

๑. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓

๓. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓

๔. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕

๕. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ

๖. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ (ปัจจุบัน) รายละเอียดดังนี้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะ

ในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔ ประกอบด้วยรายวิชาต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ รายวิชาว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔

รายวิชา	ชั่วโมง/สัปดาห์
วิชาศาสนา	๒๓
วิชาภาษาไทย	๔
วิชาชีพ	๔
รวม	๓๕

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๔ : ๑๑

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับอับติดาอียะห์ (มัธยมศึกษาตอนต้น) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

๒. ระดับมุตะวัชชีญะฮะฮุ (มัธยมศึกษาตอนกลาง) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

๓. ระดับชานาเวียะฮุ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓ เป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะห์) การดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนี้ได้จัดทำเพื่อรองรับนักเรียนที่ได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ซึ่งมีเวลาเรียน ๔ ปี โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาวิชาดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๒ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓

รายวิชา	เวลาเรียนใน ๑ สัปดาห์			
	ประถมปีที่ ๑	ประถมปีที่ ๒	ประถมปีที่ ๓	ประถมปีที่ ๔
หมวดภาษา				
เขียน	๒ ชม	๑ ชม	๑ ชม	๑ ชม
อ่าน	๓ ชม	๒ ชม	๒ ชม	๒ ชม
คัด	๑ ชม	๑ ชม	๑ ชม	๑ ชม
เรียงความ	๒ ชม	๑ ชม	๑ ชม	๑ ชม
สนทนา	๒ ชม	๒ ชม	๒ ชม	๒ ชม
หลักภาษา	—	๔ ชม	๔ ชม	๔ ชม
หมวดศาสนา				
หลักการศาสนา (เตอาฮีด)			๒ ชม	๒ ชม
ศาสนบัญญัติ(ฟีกฮ์)	๓ ชม	๒ ชม	๓ ชม	๓ ชม
ศีลธรรม (อัคลาภ)	๓ ชม	๓ ชม	๑ ชม	๑ ชม
พระวัจน (ฮาดีษ)	๒ ชม	๑ ชม	๒ ชม	๒ ชม
ศาสนาประวัตติ(ตารีค)	—	๒ ชม	๑ ชม	๑ ชม
บรรยายคัมภีร์กูรอาน (ตัฟซีร์)	๒ ชม	๑ ชม	๒ ชม	๒ ชม
อ่านกูรอาน, ตัจวีด	—	๒ ชม	๓ ชม	๓ ชม
	๕ ชม	๓ ชม		
รวม	๒๕ ชม	๒๕ ชม	๒๕ ชม	๒๕ ชม

ที่มา : ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาค ๒, ๒๕๑๓ : ไม่ปรากฏหน้าที่พิมพ์
การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๖๓

หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น ใช้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนใน ๓ ระดับชั้น
ดังนี้

ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิตีดาอียะฮ์) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้
ความสามารถพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับ และหลักการของศาสนาอิสลาม สามารถปฏิบัติ
ศาสนกิจตามศาสนบัญญัติได้ถูกต้อง มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคนที่มิต่อ
พระองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ) ต่อบรรดาศาสดา ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อตนเองและตามหลักการของอิสลาม
โดยยึดหลักความสันติสุข ความเสมอภาพและภราดรภาพเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นพลเมืองดีของ
ประเทศ โดยมีรายวิชาที่เรียนดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๓ หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น

หมวดวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ปี			
	อต. ๑	อต. ๒	อต. ๓	อต. ๔
๑ หมวดศาสนา				
กุรอาน	๕ หรือ ๘	๕ หรือ ๘	๔ หรือ ๓	๔ หรือ ๓
กิจกรรมศาสนา	๔	๔	๔	๔
เอกภาพ	๓	๒	๒	๒
ศาสนบัญญัติ	๓	๒	๒	๒
หลักการอ่านกุรอาน	–	–	๑	๑
๒ หมวดภาษา				๒
ภาษาอาหรับ	–	๑	๒	๑
วากสัมพันธ์	–	๑	๑	๒
อักษรวิธี	๒	๒	๒	๑
อ่าน	๒	๒	๑	
เขียน	–	๑	๑	

ตารางที่ ๓ – ๓ (ต่อ)

หมวดวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ปี			
	อต. ๑	อต. ๒	อต. ๓	อต. ๔
สนทนา	๓	๒	๒	๑
กัศ	๑	๑	๑	๒
วรรณคดี	–	–	๑	๑
ภาษามลายูหรือกุรอาน (ทดแทน)	๓ หรือ –	๓ หรือ –	๓ หรือ –	๓ หรือ –
๓. หมวดสังคมศึกษา				
ศาสนประวัติ				
จริยธรรม	๒	๒	๒	๒
	๒	๒	๑	๑
รวม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐

ที่มา: กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๓

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์) พ.ศ. ๒๕๒๓ ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัชชีเตาะฮ์) เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องหลักสูตรระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์) เนื้อหาของหลักสูตรมีองค์ประกอบรูปแบบที่สมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งนี้ เพื่อสนองความต้องการของมุสลิมในภูมิภาคต่างๆ และเป็นการส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมีรายวิชาที่เรียน ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๔ หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง

หมวดวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ปี		
	อก. ๑	อก. ๒	อก. ๓
๑ หมวดศาสนา			
กुरอาน	๒ หรือ ๕	๒ หรือ ๕	๒ หรือ ๕
บรรยายกुरอาน	๒	๔	๔
วจนธรรม	๒	๒	๒
เอกภาพ	๒	๒	๒
ศาสนบัญญัติ	๒	๒	๒
มรดก	๑	๑	๑
๒ หมวดภาษา			
ภาษาอาหรับ			
หลักภาษาอาหรับ	๔	๔	๔
อ่าน	๒	๒	๒
เรียงความ	๒	๒	๒
วรรณคดี	๑	๑	๑
สำนวนโวหาร	–	๑	๑
คัด	๑	–	–
เขียน	๑	๑	๑
สนทนา	๒	๒	๒
ภาษามลายูหรือกुरอาน (ทดแทน)	๓ หรือ –	๓ หรือ –	๓ หรือ –

ตารางที่ ๓ - ๔ (ต่อ)

หมวดวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ปี		
	อก. ๑	อก. ๒	อก. ๓
๓. หมวดสังคมศึกษา			
ศาสนประวัติ	๒	๒	๒
จริยธรรม	๑	๑	๑
รวม	๓๐	๓๐	๓๐

ที่มา: กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๓

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (มุดาว์ซซีเตาะห์) พ.ศ. ๒๕๒๓ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ซานาวิยะฮ์) เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุดาว์ซซีเตาะห์) การศึกษาในระดับนี้ มีความมุ่งหมายที่จะฝึกอบรมเยาวชนมุสลิมให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม อันจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตการปฏิบัติศาสนกิจ และมีความสามารถที่จะสั่งสอนอบรมผู้อื่นต่อไปได้ มีพื้นฐานที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไปด้วย ลักษณะของหลักสูตรที่จัดไว้นี้ มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตน โดยมีรายวิชาที่เรียนดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๕ หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ปี					
	อป. ๑		อป. ๒		อป. ๓	
	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก
๑ ศาสนา						
กुरอาน	๔หรือ๒	–	๔หรือ๒	–	๓ หรือ๒	–
วจนธรรม	๒	๒	๒	๒	๒	๑
ศาสนบัญญัติ	๒	๖	๒	๖	๒	๖
ปรัชญา	๑	๓	–	๔	–	๕
๒ ภาษา						
ภาษาอาหรับ	๖	๑๐	๔	๑๐	๔	๑๐
ภาษามลายู	๒	๒	–	๒	–	๒
ภาษาอังกฤษ	๒	๒	–	๒	–	๒
๓. สังคมศึกษา	๒	๕	๒	๖	๓	๖
รวม	๑๗ หรือ ๑๕๑๓ หรือ ๑๕		๑๔หรือ๑๒ ๑๖หรือ๑๘		๑๔หรือ๑๓ ๑๖หรือ๑๗	
	๓๐		๓๐		๓๐	

ที่มา: กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๓

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะฮฺ) พ.ศ. ๒๕๒๓ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี

หมายเหตุ โรงเรียนอาจจะจัดแผนการเรียนแต่ละรายวิชาออกเป็นภาคเรียนได้ แต่จะต้องให้มีเวลาเรียนรายวิชานั้นๆ ๒ เท่า ของจำนวนคาบที่กำหนดไว้ในโครงสร้างนี้

หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพุทธศักราช

๒๕๓๕

หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๒๓ สำหรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยมีรายวิชาที่เรียน ดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๖ หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๓๕

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์								
	ม๑			ม๒			ม๓		
	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี
	แกน	เลือก		แกน	เลือก		แกน	เลือก	
๑. ภาษา									
๑.๑ ภาษาไทย	๔	-		๔	-		๔	-	
๑.๒ ภาษาต่างประเทศ	-	-		-	-		-	-	
๒. วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์									
๒.๑ วิทยาศาสตร์	๓	-		๓	-		๓	-	
๒.๒ คณิตศาสตร์	๓	-		๓	-		-	-	
๒.๒ คณิตศาสตร์	๒	๒		๒	๒		๒	๒	
๓. สังคมศึกษา									
๔. พัฒนาศักยภาพ									
๔.๑ พละนันทน	๑	๒		๑	๒		๑	๒	
๔.๒ ศิลปศึกษา	๑	-		๑	-		๑	-	
๔.๒ ศิลปศึกษา			๑๐			๑๐			๑๐
๕. การงานและอาชีพ									
๕.๑ การงาน	-	๒		-	๒		-	๒	
๕.๒ อาชีพ	-	-		-	-		-	-	
๖. ศาสนา									
๖.๑ ศาสนา	๑๒	-		๑๒	-		๑๒	-	

ตารางที่ ๓ – ๖ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์								
	ม๑			ม๒			ม๓		
	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก
	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี
๖.๒ ภาษาอาหรับพื้นฐาน	๔	-		๔	-		๔	-	
๖.๓ หลักภาษาอาหรับ	-	-		-	-		๒	-	
๖.๔ ภาษาถิ่น	๒	-		๒	-		-	-	
	๓๒	๖	๑๐	๓๒	๖	๑๐	๒๕	๖	๑๓
รวม	๔๘			๔๘			๔๘		
กิจกรรม	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ต่อภาค								
	ม.๑			ม.๒			ม.๓		
๑. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ ๑.๑ กิจกรรมลูกเสือ- เนตรนารี หรือยุวกาชาดหรือ บำเพ็ญประโยชน์ ๑.๒ กิจกรรมอื่นๆ				๑			๑		๑
๒. กิจกรรมศาสนา				๑			๑		๑
๓. กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้				๑			๑		๑
๔. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน				๑			๑		๑
รวม				๖			๖		๖
รวมทั้งสิ้น				๕๔			๕๔		๕๔

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๗ – ๘

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น)

ใช้เวลาเรียน ๑ ปี

หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) และหลักสูตรอิสลามศึกษาดอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕ สำหรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องหลักสูตรดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรทั้งสองฉบับนี้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๕ เป็นต้นไป โดยมีรายวิชาที่เรียนดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๓ หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๓๕

กลุ่มวิชา	ชั้น ม.๔ –ม.๖		
	จำนวนหน่วยการเรียนรู้		
	บังคับ		เลือกเสรี
	แกน	เลือก	
๑. ภาษาไทย	๖	–	เลือกเรียนรายวิชาต่างๆ อีกอย่างน้อย ๔๕ หน่วยการเรียนรู้
๒. สังคมศึกษา	๖	–	
๓. พละนาฏย	๓	๓	
๔. วิทยาศาสตร์	–	๖	
๕. พื้นฐานวิชาอาชีพ	–	๖	
๖. คณิตศาสตร์	–	–	
๗. ภาษาต่างประเทศ	–	–	
๘. ศิลปะ	–	–	
๙. อาชีพ	–	–	
๑๐. ศาสนา	๓๐	–	
รวมจำนวนหน่วยการเรียนรู้	๔๕	๑๕	
	๖๐		

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๓

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ (ระดับมัธยมศึกษาปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี)

อนึ่งหากนักเรียนเรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕ สามารถเข้าศึกษาต่อระดับชั้นชานาวิยะฮฺ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ได้

จากการศึกษาเอกสารและนักวิชาการศึกษาที่รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญโดยใช้หลักสูตรข้างต้น บางหลักสูตรจะไม่ต่อเนื่องกันระหว่างช่วงชั้นของศาสนาและสามัญ จึงส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่สามารถศึกษาพร้อมๆ กัน ระหว่างศาสนาและสามัญ

หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช ๒๕๔๐

หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลาม และภาษาอาหรับ สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนบัญญัติได้ถูกต้อง มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนที่มีต่ออัลลอฮ์ ต่อบรรดาศาสนทูต ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อตนเอง และตามหลักการของศาสนาอิสลาม โดยยึดหลักการสันติสุข ความเสมอภาค และภราดรภาพเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้เพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และเป็นประชาชาติที่ดีของโลก โดยมีรายวิชาที่เรียนดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๘ หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช ๒๕๔๐

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์								
	อต.๑			อต.๒			อต.๓		
	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี
	แกน	เลือก		แกน	เลือก		แกน	เลือก	
๑. กลุ่มศาสนา	๑๑	-		๑๑	-		๑๑	-	
๒. กลุ่มภาษา ภาษาอาหรับ ภาษามลายูหรือ ภาษาต่างประเทศ	๔	-	ไม่ น้อยกว่า ๒	๔	-	ไม่ น้อยกว่า ๒	๔	-	ไม่ น้อยกว่า ๒
๓. สังคม	-	๓		-	๓		-	๓	
รวมไม่น้อยกว่า	๑๗	๓	๒	๑๗	๓	๒	๑๗	๓	๒
	๒๒			๒๒			๒๒		
กิจกรรมศาสนา	๒			๒			๒		
รวมทั้งหมดไม่น้อย กว่า	๒๔			๒๔			๒๔		

ที่มา : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๒ ร่วมกับสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๔

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น
(อิบติดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องจากหลักสูตร อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนั้น หลักสูตรนี้ จึงได้พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยเน้นให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติศาสนกิจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมและมีวินัย จึงกำหนดกลุ่มวิชาศาสนาเป็นวิชาบังคับแกน และสามารถเลือกเรียนเป็นวิชาเลือกเสรีได้ และในการจัดทำแผนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ได้กำหนดสอดแทรกสร้างค่านิยมและจริยธรรมไว้ด้วย โดยมีรายวิชาที่เรียนดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๕ หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช ๒๕๔๐

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์								
	อก.๑			อก.๒			อก.๓		
	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี	บังคับ		เลือก เสรี
	แกน	เลือก		แกน	เลือก		แกน	เลือก	
๑. กลุ่มศาสนา	๑๐	-		๑๐	-		๑๐	-	
๒. กลุ่มภาษา ภาษาอาหรับ ภาษามลายูหรือ ภาษาต่างประเทศ	๔	-	ไม่ น้อย กว่า ๓	๔	-	ไม่ น้อย กว่า ๓	๔	-	ไม่ น้อย กว่า ๓
๓. สังคม	-	๓		-	๓		-	๓	
รวมไม่น้อยกว่า	๑๖	๓	๓	๑๖	๓	๓	๑๖	๓	๓
	๒๒			๒๒			๒๒		
กิจกรรมศาสนา	๒			๒			๒		
รวมทั้งหมดไม่น้อยกว่า	๒๔			๒๔			๒๔		

ที่มา: สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๒ ร่วมกับสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๗

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ ระดับอิสลามศึกษา
ตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮะฮุ) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

อนึ่ง หากนักเรียนเรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮะฮุ)
พุทธศักราช ๒๕๔๐ สามารถเข้าศึกษาต่อระดับชั้น ชานาวิยะฮุ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา
พุทธศักราช ๒๕๒๓ ได้

สำหรับการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ปัจจุบัน ได้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ซึ่งมีหลักการการจัดการเรียนการสอนที่
มุ่งให้มุสลิมได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเอง
อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีรายวิชาที่เรียน ดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๑๐ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖

ช่วงชั้น	อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะห์)		อิสลามศึกษา ตอนกลาง (มุตะวัชชีฎเราะฮ์)	อิสลามศึกษาตอน ปลาย (ชานาอียะห์)
	ช่วงชั้นที่ ๑	ช่วงชั้นที่ ๒	ช่วงชั้นที่ ๓	ช่วงชั้นที่ ๔
กลุ่มสาระการเรียนรู้ อัลกุรอานและฮัดดีษ อัลฮะดีษ อัลฟิกฮ์ อัลอะกีดะฮ์ กลุ่มสังคมศึกษา อัตตารีค อัลอัคลาคว์ กลุ่มภาษา ภาษาอาหรับ ภาษามลายู	●	●	●	●
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ●	☀	☀	☀	☀
เวลาเรียน	ประมาณปีละ ๓๕๐ – ๕๐๐	ประมาณปีละ ๓๕๐ – ๕๐๐	ประมาณปีละ ๕๐๐ – ๖๕๐	ไม่น้อยปีละ ๖๕๐

หมายเหตุ – แต่ละช่วงชั้น เปิดสอนสัปดาห์ ๕ – ๖ วัน

● สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา

☀ กิจกรรมที่เสริมการเรียนรู้รู้นอกจาก ๓ กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศัคยภาพ

ที่มา : กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.: ๓ – ๖

อย่างไรก็ตาม หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔) ระดับของชาติ และปัจจุบันนี้ หลักสูตรดังกล่าว ได้ปรับปรุงเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนี้ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ร่วมกับสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมี

การกำหนดประเด็นเพิ่มเติมบางส่วนเช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๕) มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่ดี ยึดมั่นศรัทธามีความขำเกรงต่ออัลลอฮ์ สุบหานะฮูวะตะอาลา มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างของท่านนบีมุหัมมัด คือลดีลลอฮูอะลัยฮิวะสัลลัม มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้และคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม เพื่อให้เกิดสันติสุขทั้งในโลกนี้(ดูญา)และโลกหน้า(อาคีเราะฮ์)

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๕) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคำสอนของอิสลาม จึงได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนควรมีหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสามารถในการอ่าน เขียน ท่องจำ

เป็นความสามารถของผู้เรียน ในการอ่าน เขียน ท่องจำ หลักคำสอนของอิสลาม ที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดิษ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้อิสลาม เพื่อการพัฒนาตนเอง ด้านการยึดมั่นศรัทธา การปฏิบัติศาสนกิจ การมีคุณธรรม จริยธรรมอิสลาม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมและสันติสุข

๒. ความสามารถในการคิด

เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างมีระบบ ภายใต้พื้นฐานของหลักการอิสลาม เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและพัฒนาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

เป็นความสามารถในการนำหลักคำสอนต่างๆ จากบทบัญญัติของอิสลามไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา อุปสรรคและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่

หลากหลาย รู้จักแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการสื่อสาร

เป็นความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขี้นข้อม การเลือกที่จะรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง การเลือกใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือ ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรมตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๕. ทักษะในการอยู่ร่วมกัน

เป็นความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมตามหลักศาสนา อิสลาม ต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลาย การให้เกียรติและเคารพสิทธิของมุสลิมและชนต่างศาสนา การอยู่ร่วมกันแบบหมู่คณะ(ญามาอะฮฺ) และการมีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖(ฉบับปรับปรุง พ.ศ๒๕๕๕) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึก และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก โดยมีพื้นฐานความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ สิบห้านะฮฺวะตะอาลา ปฏิบัติตนตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิอะสลัม และมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางอิสลาม ดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีความศรัทธาที่บริสุทธิ์และมั่นคง
๒. เป็นผู้ที่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง
๓. เป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงาม
๔. เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นศึกษาค้นคว้า ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
๕. เป็นผู้ที่ชนะใจตนเอง
๖. เป็นผู้ที่ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
๗. เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย
๘. เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
๙. เป็นผู้ที่มีบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา

โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ (ปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๕) กำหนดกรอบเวลาในการจัดการเรียนรู้ ๘ สาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

ตารางที่ ๓ – ๑๑ กรอบเวลาในการจัดการเรียนรู้ ๘ สาระการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖

สาระ	เวลาเรียน									
	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮ์)						ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮ์)			ระดับอิสลามศึกษา ตอนปลาย (ชานาอียะฮ์)
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	อป. ๑-๓
สาระการเรียนรู้พื้นฐาน										
กลุ่มสาระศาสนา อิสลาม										
สาระที่ ๑ อัลกุรอาน และฮัตตีฟิร	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓นก.)	๑๒๐ (๓นก.)	๑๒๐ (๓นก.)	๓๖๐ (๙นก.)
สาระที่ ๒ อัลหะดีษ	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๒๔๐ (๖นก.)

ตารางที่ ๓ - ๑๑ (ต่อ)

สาระ	เวลาเรียน									
	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิมติดาอียะฮ์)						ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีญะฮ์ฮ์)			ระดับอิสลามศึกษา ตอนปลาย(ชานาวิยะฮ์ฮ์)
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	อป. ๑-๓
สาระที่ ๓ อัลอะกีดะฮ์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๑๒๐ (๓นก.)
สาระที่ ๔ อัลฟิเกฮ์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๒๔๐ (๖นก.)
กลุ่มสาระสังคมและ จริยธรรม										
สาระที่ ๑ อັคคาเรอิก	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๑๒๐ (๓นก.)
สาระที่ ๒ อัลอิลลาฮ์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๑๒๐ (๓นก.)
กลุ่มสาระภาษา										
สาระที่ ๑ ภาษา อาหรับ	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๒๔๐ (๖นก.)
สาระที่ ๒ ภาษามลายู	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๒๔๐ (๖นก.)
รวมเวลาเรียนพื้นฐาน	๓๖๐	๓๖๐	๓๖๐	๓๖๐	๓๖๐	๓๖๐	๕๒๐ (๑๓ นก.)	๕๒๐ (๑๓ นก.)	๕๒๐ (๑๓ นก.)	๑,๖๘๐ (๔๒นก.)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๑๒๐
สาระการเรียนรู้ เพิ่มเติม *	ปีละไม่น้อยกว่า ๔๐						ปีละไม่น้อยกว่า ๔๐			ไม่น้อยกว่า ๑๒๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า ๔๔๐ ชม./ปี						ไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ชม./ปี			รวม ๓ ปี ไม่ น้อยกว่า ๑,๘๒๐ ชม.

* สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สถานศึกษาจะต้องเลือกรายวิชาตามที่กำหนดในคู่มือของหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ ๒๕๕๖ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๕)

* สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรข้างต้น พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนควบคู่ศาสนาและสามัญนั้น บางหลักสูตรจะไม่มีความต่อเนื่องกัน และไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักสูตรทางศาสนาและสามัญ ซึ่งการดำเนินการเช่นนั้น จะทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถสำเร็จการศึกษาได้พร้อมกัน เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ควบคู่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

ช่วงชั้นที่ ๒ อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุดาว์ซซีฎะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

ช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาปลาย (ชานาวียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

ขณะที่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) มีสองระดับ

๑. มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

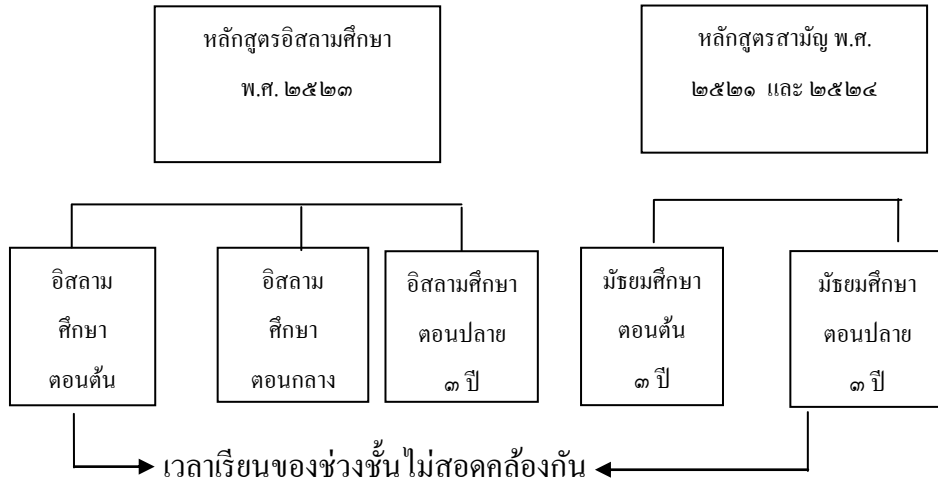
๒. มัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ควบคู่หลักสูตรสามัญสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) มีปัญหาต่อผู้เรียนดังนี้

๑. ระดับช่วงชั้นในการจัดการศึกษาระหว่างสามัญและศาสนาใช้เวลาเรียนต่างกัน กล่าวคือหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน ๔ ปี แต่หลักสูตรสามัญ พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียน ๓ ปี จึงทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาไม่พร้อมกันระหว่างสามัญและศาสนา

๒. เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสามัญ พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะต้องเรียนเพิ่มอีก ๓ ปี เพื่อให้สำเร็จการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ในระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ)

แผนภาพที่ ๓ – ๑ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓
 ควบคู่กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง
 ๒๕๓๓)

สำหรับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นหลักสูตรบูรณาการ โครงสร้างระหว่างหลักสูตรอิสลามศึกษาและสามัญศึกษา คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ และ ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

๑. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้น พุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

อย่างไรก็ตาม เมื่อโรงเรียนนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ มักจะประสบปัญหาดังนี้

๑. ผู้เรียนไม่สามารถไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เพราะหลักสูตรนี้ เป็นหลักสูตรที่เทียบเท่าสามัญศึกษา ซึ่งจะไม่มีการเทียบเท่าสายศาสนา

๒. เมื่อผู้เรียนเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว จะต้องมาศึกษาต่อตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ เพื่อสำเร็จการศึกษาในระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวีเยฮ์)

ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นหลักสูตรที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ ซึ่งใช้กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ต่อเนื่องจนถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยทั้งสองหลักสูตรนั้นจะต้องใช้รายวิชาทั้งหมดอย่างน้อย ๑๖ รายวิชาโดยใช้เวลาในการกำหนดเรียนดังนี้

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ตามเอกสารประกอบหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ดังนี้

๑. ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๔๔๐ ชม./ปี มีเวลาเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๑๐ ชม.

๒. ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮฺ) ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ชม./ปี มีเวลาเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๑๓ ชม.

๓. ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียนรวม ๓ ปี ไม่น้อยกว่า ๑,๕๒๐ ชม. มีเวลาเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๑๕ ชม.

ขณะที่การกำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนี้

๑. ระดับชั้นประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชม./ปี มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๕ ชม./วัน

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชม./ปี วันละไม่เกิน ๖ ชม./วัน

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนรวม ๓ ปี ไม่น้อยกว่า ๓,๖๐๐ ชม. วันละไม่น้อยกว่า ๖ ชม./วัน

เมื่อจัดรวมกันระหว่างหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องใช้จำนวนบุคลากรและจำนวนเวลาเรียนในการดำเนินการสอนมากกว่าโรงเรียนของรัฐ ดังรายละเอียดของแต่ละระดับต่อไปนี้

๑. ระดับประถมศึกษากับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑,๔๔๐ ชม./ปี

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮฺ) ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑,๘๐๐ ชม./ปี

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับอิสลามศึกษาตอนปลาย (มุตะวัชชีฎะฮฺ) ใช้เวลาเรียนรวม ๓ ปี ไม่น้อยกว่า ๕,๕๒๐ ชม.

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้เวลาเรียนมากในการจัดการเรียนการสอน งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ เพราะใช้สองหลักสูตรแยกกันในการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ หลักสูตรอิสลามศึกษา และหลักสูตรสามัญศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีคุณภาพในการเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนในสถานศึกษาอื่นๆ ประเด็นนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของห้องเรียนต่างๆ เป็นต้น (อ้างในนิไลาะ แวอุเซ็งและคณะ, ๒๕๕๐: ๒)

บทที่ ๔

วิเคราะห์แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในอนาคต

การวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แบ่งออกเป็น ๓ วัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ ๑

“เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

การนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ ๑ ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามศึกษาในจังหวัด โดยเฉพาะหลักสูตรซึ่งเป็นแนวทางอันสำคัญในการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๔ ถึง พ.ศ.๒๕๕๗ โดยมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้เปลี่ยนสภาพจากปอเนาะมาแล้ว ๕๗ ปี

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า สถานศึกษาดังกล่าวใช้สองหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ หลักสูตรอิสลามศึกษาและหลักสูตรสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ในการที่จะพัฒนาเยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมองว่า การจัดการศึกษาในปอเนาะนั้นเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของศาสนาอิสลามอย่างเดียวนั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับรายวิชาอัลกุรอานและอรรถาธิบาย หลักศรัทธา ศาสนาบัญญัติ ไวยากรณ์อาหรับ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจากสถาบันศึกษาดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ทางด้านวิชาสามัญและวิชาชีพเพื่อจะประกอบอาชีพในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาปอเนาะมาเป็นโรงเรียน ดังที่ นีอาเรฟ ระเด่นอาหมัด (มปป. ๔๗) กล่าวว่า สภาพการจัดการศึกษาในลักษณะของปอเนาะ ก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๔ นั้น คณะกรรมการได้พิจารณา

เห็นว่า การศึกษาในรูปแบบปอเนาะไม่สอดคล้องกับสภาพการศึกษาตามแผนปัจจุบัน จึงมีมติให้สถานศึกษาปอเนาะจดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

นอกจากนั้น กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา ๒ (๒๕๕๗:๑) บันทึกว่า เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๑ กระทรวงศึกษาธิการมีแผนการพัฒนาศึกษาทั่วประเทศและได้พิจารณาว่าการเรียนการสอนแบบปอเนาะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงได้มีการสัมมนาหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น เป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ โดยภาคการศึกษา ๒ เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมสัมมนา โดยมีวัตถุประสงค์ของการประชุมดังนี้

๑. เพื่อให้ปอเนาะจดทะเบียนอันหมายถึงการยอมรับแนวทางการปรับปรุงการศึกษาในปอเนาะ

๒. เพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณ จัดทำถนนเข้าสู่ปอเนาะ จัดทำชื่อปอเนาะ

๓. ปรับปรุงการเรียนการสอน หมายถึง จัดสอนให้เป็นชั้น จัดสอนภาษาไทยและจัดสอนวิชาชีพ ตามความต้องการและความพร้อม

๔. จัดให้มีการประเมินผลการสอนชั้นตัวประโยค ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการจะมอบหมายให้จังหวัดและเขตดำเนินการ

หลังจากการดำเนินการประชุมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาปอเนาะนั้น ปรากฏว่าบางปอเนาะไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นโรงเรียนเพราะไม่ไว้ใจในการดำเนินการของรัฐบาล จึงทำให้รัฐเกิดความหวาดระแวงในด้านความมั่นคงต่อชาติบ้านเมือง ดังที่ วินิจ สังขรัตน์ (๒๕๔๔: ๑๖๘ - ๑๖๙) ได้กล่าวว่า ปอเนาะได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นมาโดยเฉพาะในภาคการศึกษา ๒ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และยังขยายไปถึงภาคการศึกษา ๓ และ ๔ (จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง กระบี่ พังงาและระนอง) ซึ่งการเพิ่มจำนวนปอเนาะนี้ รัฐไม่สามารถควบคุมและดูแลมาตรฐานของปอเนาะให้เป็นแนวเดียวกันได้ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัยต่อประเทศชาติ ดังนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติโดยมติในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๕ เห็นควรเสนอแนะรัฐมนตรีเพื่อเห็นชอบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปอเนาะไว้ดังนี้

๑. ห้ามตั้งปอเนาะขึ้นมาใหม่ หากมีผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ

๒. ปอเนาะที่ก่อตั้งอยู่แล้วบังคับให้ขออนุญาตและจดทะเบียนภายใน ๖ เดือน

๓. ให้แปรสภาพปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์ โดยดำเนินการเป็นขั้นๆ ในเวลาแน่นอนและควรให้สำเร็จผลภายใน ๓ - ๕ ปี โดยให้กระทรวงมหาดไทยแลกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาร่วมกัน ในท้องถิ่นที่จะปฏิบัติการได้แน่นอนให้เร็วที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อปอเนาะได้เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนสภาพเป็น โรงเรียนแล้ว สิ่งที่สถานศึกษาดังกล่าว จะต้องริบดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนก็คือ พัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สอนในการจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการสอน ทั้งนี้เนื่องจากปอเนาะมิได้ปรากฏหลักสูตรที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ ปอเนาะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโต๊ะครู (ผู้บริหาร) สถาบัน และผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ – ๒๕๕๖ คือ

๑. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา ๒ พุทธศักราช ๒๕๐๔

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓

๓. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓

๔. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕

๕. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐

๖. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรข้างต้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะดำเนินการควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาทางด้านสามัญศึกษา จึงทำให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น บางหลักสูตรพบปัญหาการดำเนินการในแต่ละช่วงชั้นระหว่างหลักสูตรอิสลามศึกษาและสามัญศึกษาไม่สอดคล้องกัน เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๓ และไม่ต่อเนื่องกันระหว่างหลักสูตรอิสลามศึกษาด้วยกัน เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งทั้งสองหลักสูตรได้เกิดขึ้นในอดีต

สำหรับปัจจุบันนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือจังหวัดใกล้เคียง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยหลักสูตรอิสลามศึกษาได้กำหนด ๘ สาระวิชา ซึ่งเวลาในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๓๕๐ - ๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๓๕๐ - ๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๓ (อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๕๐๐ - ๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ (อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ ๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง

ส่วนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้กำหนด ๘ สาระวิชา ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

๑. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน ๕ ชั่วโมง

๒. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน ๖ ชั่วโมง

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละ ไม่น้อย ๖ ชั่วโมง

จากการศึกษาการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งสองหลักสูตร (หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑) พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาดังกล่าวจะต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าโรงเรียนของรัฐในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

สำหรับประเด็นนี้ มูฮัมหมัดรุษานี บากา (บทคัดย่อ: ๒๕๕๔) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ใช้เวลาเรียนจำนวนมากและเนื้อหาซ้ำซ้อน ซึ่งได้สะท้อนสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า นักเรียนไม่มีเวลาในการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด นักเรียนเรียนหนักและไม่มีความสุขในการเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูใหญ่โรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ครูใหญ่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัจจุบันนี้ว่า โรงเรียนประเภทนี้กำลังประสบปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่มีรายวิชามากกว่าโรงเรียนปกติ คือ สามัญ ๘ รายวิชา และศาสนา ๘ รายวิชา รวมเป็น ๑๖ รายวิชา การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รายวิชามากกว่าโรงเรียนปกตินั้น สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบัน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแล้วจะประสบปัญหาทางด้านภาษาเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ นักเรียนจะอ่อนทางด้านภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ แม้กระทั่งภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาแม่ของนักเรียนก็พบว่ามีปัญหาเช่นกัน สำหรับภาษาไทยนักเรียนประสบปัญหาค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนบางคนที่สำเร็จการศึกษาประถมศึกษาแล้ว และไปศึกษา

ต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ยังไม่สามารถอ่าน เขียนหรือสะกดภาษาไทยได้ถูกต้อง ดังนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรตระหนักในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วย (สัมภาษณ์วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗)

นอกจากนี้ เลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และผู้จัดการโรงเรียนอิสลามประชาสงเคราะห์ อำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี ได้กล่าวเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างศาสนาและสามัญว่า ส่วนใหญ่แล้วสถานศึกษาประเภทนี้ จะประสบปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ได้รับอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นการตอบแทนของบุคลากรและพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนประเภทนี้จะต้องแบ่งงบประมาณในการจ่ายเงินเดือนสำหรับสามัญและศาสนา ทั้งๆ ที่รัฐได้ให้เงินอุดหนุนคิดเป็นรายหัวนักเรียนที่เรียนสามัญเท่านั้น ดังนั้นหากรัฐมีการสนับสนุนงบประมาณโดยคิดพื้นฐานของโรงเรียนที่ดำเนินการใช้การจัดการเรียนการสอนทั้งสามัญและศาสนาก็จะเป็นแนวทางที่ดี (สัมภาษณ์วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๗)

ในขณะที่เดียวกันจากการประชุมเวทีสาธารณะ (public forum) ภาคใต้: ปฏิรูปการศึกษาเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรมกรีนเวิลด์พาเลซ จังหวัดสงขลา ได้มีข้อเสนอแนะจากกลุ่มนักเรียนว่า การเรียนการสอนปัจจุบันในแต่ละวันมีคาบเรียนมากเกินไป การจัดการเรียนไม่เหมาะสม(จัดวิชาที่ยาก เนื้อหาหนัก อยู่ในวันเดียวกัน) ไม่มีเวลาพักระหว่างคาบ ทำให้นักเรียนใช้เวลาสำหรับการเรียนไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีการปรับเปลี่ยนการจัดตารางเวลาให้เหมาะสม มีช่วงพักระหว่างคาบเรียน กระจายเนื้อหาที่ยากให้อยู่คนละวัน ควรแทรกวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียะเพิ่มขึ้น ตลอดจนครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น

ขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า จากการศึกษาหรือนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา) พบว่า โรงเรียนกำลังประสบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เวลามาก ผู้เรียนเรียนซ้ำซ้อน นักเรียนเรียนหนัก นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียนและสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรสามัญอย่างเดียว (สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๗)

กล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนมากโรงเรียนปกติในด้านการเวลาเรียน เนื้อหาและบุคลากร

ในโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากรัฐไม่เพียงพอในการพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ หลักสูตรบางหลักสูตรไม่สอดคล้องกับช่วงชั้นระหว่างสามัญและศาสนา ส่งผลให้ผู้เรียนจะต้องเรียนในเวลาการเรียนรู้อื่นหรือนักเรียนบางคนจะต้องเรียนเพิ่มเพื่อให้สำเร็จการศึกษาในด้านศาสนาอิสลาม

วัตถุประสงค์ที่ ๒

“เพื่อศึกษาแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต”

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนจากการสัมภาษณ์นักวิชาการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ เป็นการดำเนินการสอนควบคู่วิชาสามัญและศาสนา ซึ่งปัจจุบันนี้ การดำเนินการดังกล่าวอาจจะไม่เหมาะสมกับสมัยหรือยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนประสบปัญหาในการเรียนในห้องเรียนมากและไม่มีเวลาในการที่จะค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นแนวทางการจัดการสอนในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒ รูปแบบดังนี้

๑. บูรณาการหลักสูตรในเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันทั้งวิชาสามัญและศาสนา

การบูรณาการหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรดำเนินการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการบูรณาการในประเด็นนี้ คือการบูรณาการเนื้อหาระหว่างวิชาสามัญกับศาสนาหรือระหว่างวิชาศาสนากับศาสนา หรือจากสองหลักสูตรที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะต้องดำเนินการให้เป็นหนึ่งเดียวมิได้แยกระหว่างสามัญและศาสนาเหมือนปัจจุบันนี้

และหากหลักสูตรแกนกลางที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่สามารถบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาอิสลามเข้าด้วยกันหรือเป็นหนึ่งได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบทางการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอให้สถานศึกษานำไปบูรณาการด้วยการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษาสามารถลดเวลาเรียน ผู้เรียนมีเวลามากขึ้นในการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ตลอดจนสถานศึกษาจะมีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาครูผู้สอนและบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้

สาเหตุที่ผู้วิจัยสนับสนุนให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนี้ เนื่องจากเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนักปราชญ์มุสลิมที่ได้นำเสนอและสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพราะการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง (Narongraksakhet, ๑๕๕๓: ๘)

ขณะที่สุนีย์ ภูพันธ์ (๒๕๔๖: ๑๔๘ - ๑๔๙) นักพัฒนาหลักสูตรได้สนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการว่า เหตุที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมหรือเรียนแบบคู่ขนานมาจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมี ๓ ประเด็น คือ

๑. เหตุผลทางจิตวิทยาและวิชาการ โดยธรรมชาติเด็กหรือผู้เรียนจะมีความสนใจจนสนเท่ห์ และมีความกระตือรือร้นในการที่จะแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจในสื่อต่างๆ อยู่เสมอ สมมองของเด็กจะไม่จำกัดอยู่กับการเรียนรู้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นส่วนๆ โดยเฉพาะเมื่อมีการแสวงหาความรู้ก็จะเรียนรู้หลายๆ อย่างพร้อมๆ กัน ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรบูรณาการจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสม เพราะจะสามารถสนองความต้องการของเด็กหรือผู้เรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาหลักสูตรบูรณาการแล้วครอบคลุมวิชาหลายวิชา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสื่อการเรียนการสอนหลายๆ อย่าง และดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่ม หลักสูตรแบบนี้ทำได้ดีมาก ส่วนดีอีกประการหนึ่งของหลักสูตรคือช่วยลดภาระที่จะต้องท่องจำลงไปอย่างมาก

๒. เหตุผลทางสังคมวิทยาเป็นที่ยอมรับแล้วว่า การศึกษาจะเกิดผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อได้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตอบปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงต้องสนับสนุนเรื่องดังกล่าว และคุณสมบัติที่มีอยู่ในหลักสูตร ในการประสานสัมพันธ์ระหว่างวิชาและสาขาวิชาต่างๆ หรือใช้กิจกรรมเป็นศูนย์กลางจะเป็นผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะและเจตคติตามความต้องการของชีวิต

๓. เหตุผลทางการบริหารหลักสูตรบูรณาการช่วยลดตำราเรียนลงได้ คือแทนที่จะแยกเป็นตำราสำหรับแต่ละวิชาซึ่งทำให้ต้องใช้ตำราหลายเล่ม ก็อาจรวมเนื้อหาของหลายวิชาไว้ในตำราเล่มเดียวกันและยังสามารถให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ในกรณีที่ขาดแคลนครู หลักสูตรบูรณาการซึ่งอาศัยการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นหลัก จะช่วยให้ครูหนึ่งคนสามารถสอนได้มากกว่าหนึ่งชั้นในเวลาเดียวกัน

จากเหตุผลข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของสำลี รักสุทธีและคณะ (๒๕๔๔:๑๕) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและสาเหตุที่จะต้องบูรณาการหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

๑. วิถีชีวิตของคนเรามีเรื่องราวต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้แยกออกจากกันเป็นคนละเรื่อง

๒. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อบุรณาการเข้าด้วยกับชีวิตจริงโดยเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างไกลตัวออกไป

๓. การขยายตัวของความรู้ในปัจจุบัน ขยายไปอย่างรวดเร็ว มีเรื่องใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกสาระที่สำคัญและจำเป็นให้ผู้เรียนเรียนในเวลาที่มีเท่าเดิม

๔. ไม่มีหลักสูตรเพียงวิชาใดวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตได้

๕. เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงกัน หรือเกี่ยวข้องกัน ควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหา ลดเวลาแบ่งเบาภาระของครูผู้สอน

๖. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย

ประเด็นนี้เช่นกัน กระทรวงศึกษาธิการ (มปป ๑๒ - ๑๓) ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

๑. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

๕. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ (๒๕๕๐: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านวิชาการ ควรจัดให้มีการบูรณาการระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา จัดทำหลักสูตรที่สนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่น จัดให้ครูได้สอนตรงตามรายวิชาหรือสาขาวิชาที่จบ จัดทำโครงการนิเทศการสอนและการบริหารจัดการ โรงเรียน จัดให้มี

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยและสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ จัดให้มีการประเมินโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและนำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

นอกจากนั้น ในงานวิจัยนี้เช่นกัน ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาโดยใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาว่า การจัดการเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะใช้สองหลักสูตรควบกัน จึงต้องใช้เวลาในการศึกษามากกว่าหลักสูตรเดียว การบูรณาการหลักสูตรจึงถือว่าเป็นทางออกหนึ่งที่น่าจะแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาและเป็นการลดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ในความพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยได้มอบหมายให้สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ ๑๒ ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ประเศมาเลเซียเป็นต้นแบบ เนื่องจากเล็งเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เป็นองค์รวมที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและความต้องการของชุมชน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉะนั้น ในอนาคต โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจจะจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (นิละละ แวกู เซ็ง และคณะ, อ้างแล้ว หน้า ๑๖) เพราะเนื้อหาสาระของหลักสูตรสามัญและศาสนาส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงกัน เช่น สาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กับวิชาศาสนบัญญัติ (อัลฟิกฮ์) เนื้อหาทั้งสองนี้ ได้กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาเกี่ยวกับการทำความสะอาดของร่างกาย กล่าวคือ สาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษานั้นให้ผู้เรียนดูแลความสะอาดของร่างกายเพื่อปราศจากจากโรคต่างๆ ขณะเดียวกันวิชาศาสนบัญญัติเน้นให้ผู้เรียนทำความสะอาดของร่างกายก่อนที่จะละหมาดวันละ ๕ เวลา

จากประเด็นข้างต้น จะเห็นว่า สาระการเรียนรู้เรื่อง ความสะอาดของรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กับวิชาศาสนบัญญัติ (อัลฟิกฮ์) มีความเชื่อมโยงต่อกัน เนื้อหาเดียวกัน แต่ต่างวิชาที่ดำเนินการสอนเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการระหว่างวิชาทั้งสองสามารถที่จะกระทำได้ด้วยการดำเนินการตามขั้นตอนด้วยวิเคราะห์ประเด็นต่อไปนี้

๑. มาตรฐานการเรียนรู้
๒. ตัวชี้วัด
๓. สาระการเรียนรู้

และเมื่อวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวแล้ว สามารถดำเนินการสังเคราะห์เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แบบบูรณาการ พร้อมกับวิเคราะห์จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนการสอนต่อไป

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาหรือควรใช้หลักสูตรหนึ่งเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่จะแก้ปัญหาในการเวลาเรียนของผู้เรียนให้ลดลง ทำให้ผู้เรียนสามารถมีเวลาเพิ่มขึ้นในการที่จะไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ตลอดจนเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับชีวิตของมนุษย์อีกด้วย

๒. จัดการเรียนการสอนเป็นโปรแกรมเฉพาะทาง

ปัจจุบันการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญควบคู่ศาสนา สำหรับวิชาสามัญ จะมีโปรแกรมให้นักเรียนได้เลือกตามความถนัดหรือตามความต้องการของผู้เรียน กล่าวคือ โรงเรียนจะดำเนินการสอน โดยแบ่งวิชาสามัญศึกษาออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ สายศิลป์กับสายวิทยาศาสตร์ แต่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนวิชาศาสนาพร้อมๆ กัน ถึงแม้ว่าเด็กนักเรียนจะเรียนสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนที่เลือกเรียนสายวิทยาศาสตร์นี้ ส่วนใหญ่เด็กนักเรียนเหล่านั้นต้องจะศึกษาต่อในด้านวิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ทางด้านศาสนาอิสลามหรือหลักสูตรอิสลามศึกษา มิได้กำหนดเป็นโปรแกรมเมื่อเทียบกับสายสามัญ แต่ทุกโรงเรียนจะบังคับนักเรียนให้เรียนศาสนาทุกคน โดยมีได้คำนึงถึงความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนประเภทนี้ ได้วิวัฒนาการจากสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการเรียนรู้อิสลามศึกษาหลัก ดังนั้น ถึงแม้ว่านักเรียนจะเลือกวิชาใดในภาคสามัญศึกษา ทุกคนจะต้องถูกบังคับให้เรียนวิชาศาสนาอิสลาม

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญและศาสนานั้น เป็นที่รับทราบกันแล้วว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนมากกว่าโรงเรียนปกติ ดังนั้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในอนาคต สถานศึกษาควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและความถนัดในการจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา เช่น นักเรียนที่เลือกเรียนสายวิทยาศาสตร์ ทางโรงเรียนควรให้นักเรียนดังกล่าวเรียนศาสนาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับตัวเองและครอบครัวเท่านั้น ขณะเดียวกัน นักเรียนที่จะเป็นผู้นำศาสนาอิสลาม เช่น เป็น โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการสอนอิสลามศึกษา ควรเน้นให้เขาได้ศึกษาเกี่ยวกับ โปรแกรมที่เน้นสายอิสลามศึกษา การดำเนินการ

รูปแบบข้างต้น เป็นแนวทางที่นับได้ว่าสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของประเทศบรูไน อินโดนีเซียและมาเลเซีย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการศึกษาประเทศอินโดนีเซีย

ระบบการศึกษาในโรงเรียนของอินโดนีเซียประกอบไปด้วยระดับการศึกษาชั้นต่างๆ ดังนี้คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาชั้นมัธยมและการศึกษาระดับสูง นอกเหนือจากระดับ การศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการศึกษาก่อนวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กด้วย

๑. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามเกณฑ์จะใช้เวลา ๘ปีโดยเรียนชั้นประถมศึกษา ๖ปีและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ๑ปี มีเป้าหมายเพื่อจัดหาทักษะพื้นฐานในการพัฒนาตนเองในฐานะที่เป็นปัจเจกชน สมาชิกใน สังคม ประชากรในประเทศและโลก เท่าๆ กับที่เตรียมก้าวเข้าสู่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาโรงเรียน มัธยมศึกษารับผู้จบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เวลาเรียน ๑ปี โดยมีรูปแบบของการจัด การศึกษาหลายแบบ เช่น แบบสามัญทั่วไป แบบสามัญวิชาชีพ แบบสามัญทางศาสนา แบบสามัญ บริการ และแบบการศึกษาพิเศษ วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาคือเพื่อพัฒนาความรู้แก่นักเรียน ให้ได้ศึกษาต่อเนื่องไปถึงขั้นสูง และเพื่อพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์แขนงต่างๆ (http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=595&catid

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในประเทศอินโดนีเซียดำเนินการจัดการศึกษา โดยประกอบด้วยรายวิชาและในรูปแบบดังนี้

ระดับประถมศึกษา ปีที่ ๑ - ๖

รายวิชาสามัญและวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย

๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย

๒. ภาษาอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอาหรับ

๔. คณิตศาสตร์

๕. ภูมิศาสตร์

๖. สังคมศึกษา

๗. วัฒนธรรม

๘. พลศึกษาและสุขศึกษา

๙. การศึกษาศาสนาอิสลาม

๕.๑ อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต

๕.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม

๕.๓ ศาสนบัญญัติ

๕.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

ระดับมัธยมศึกษาต้น ปีที่ ๑-๓

๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย

๒. ภาษาอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอาหรับ

๔. ภาษาอังกฤษ

๕. คณิตศาสตร์

๖. ภูมิศาสตร์

๗. สังคมศึกษา

๘. วัฒนธรรม

๙. พลศึกษาและสุขศึกษา

๑๐. ทักษะเทคโนโลยีและการสื่อสาร

๑๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม

๑๑.๑ อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต

๑๑.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม

๑๑.๓ ศาสนบัญญัติ

๑๑.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีที่ ๑-๓

สำหรับปีที่ ๑

๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย

๒. ภาษาอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอาหรับ

๔. ภาษาอังกฤษ

๕. คณิตศาสตร์

๖. ฟิสิกส์

๗. ชีววิทยา

๘. เคมี

๘. ประวัติศาสตร์

- ๑๐. ภูมิศาสตร์
- ๑๑. เศรษฐศาสตร์
- ๑๒. สังคมศึกษา
- ๑๓. วัฒนธรรม
- ๑๔. พลศึกษาและสุขศึกษา
- ๑๕. เทคโนโลยีและการสื่อสาร
- ๑๖. ทักษะภาษาต่างประเทศ
- ๑๗. การศึกษาศาสนาอิสลาม
 - ๑๗.๑ อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต
 - ๑๗.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม
 - ๑๗.๓ ศาสนบัญญัติ
 - ๑๗.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับปีที่ ๒ และ ๓ แบ่งเป็น

ก. โปรแกรมวิทยาศาสตร์

- ๑. การศึกษาพลเมืองของอิน โดนีเซีย
- ๒. ภาษาอิน โดนีเซีย
- ๓. ภาษาอังกฤษ
- ๔. คณิตศาสตร์
- ๕. ฟิสิกส์
- ๖. ชีววิทยา
- ๗. เคมี
- ๘. ประวัติศาสตร์
- ๙. ภูมิศาสตร์
- ๑๐. พลศึกษาและสุขศึกษา
- ๑๑. เทคโนโลยีและการสื่อสาร
- ๑๒. ทักษะภาษาต่างประเทศ
- ๑๓. การศึกษาศาสนาอิสลาม
 - ๑๓.๑ อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต
 - ๑๓.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม

๑๓.๓ ศาสนบัญญัติ

๑๓.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

๑๔. ภาษาอาหรับ

ข. โปรแกรมสังคมศึกษา

๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม

๑.๑ อัลกุรอานและวจนะท่านศาสนทูต

๑.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม

๑.๓ ศาสนบัญญัติ

๑.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

๒. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอินโดนีเซีย

๔. ภาษาอาหรับ

๕. ภาษาอังกฤษ

๖. คณิตศาสตร์

๗. ประวัติศาสตร์

๘. ภูมิศาสตร์

๙. เศรษฐศาสตร์

๑๐. สังคมศึกษา

๑๑. วัฒนธรรม

๑๒. พลศึกษาและสุขศึกษา

๑๓. เทคโนโลยีและการสื่อสาร

๑๔. ทักษะภาษาต่างประเทศ

ค. โปรแกรมภาษาศาสตร์

๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย

๒. ภาษาอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอังกฤษ

๔. ภาษาต่างประเทศ (เรียนเพิ่มเติม)

๕. คณิตศาสตร์

๖. วรรณคดีอินโดนีเซีย

๗. มานุษยวิทยา

๘. ประวัติศาสตร์

๘. วัฒนธรรม

๑๐. พลศึกษาและสุขศึกษา

๑๑. เทคโนโลยีและการสื่อสาร

๑๒. ทักษะภาษาต่างประเทศ

๑๓. การศึกษาศาสนาอิสลาม

๑๓.๑ อัลกุรอานและวจนะท่านศาสนทูต

๑๓.๒ หลักศรัทธา - จริยธรรม

๑๓.๓ ศาสนบัญญัติ

๑๓.๔ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

๑๔. ภาษาอาหรับ

ง. โปรแกรมศาสนาอิสลาม

๑. การศึกษาพลเมืองของอิน โดนีเซีย

๒. ภาษาอินโดนีเซีย

๓. ภาษาอังกฤษ

๔. คณิตศาสตร์

๕. วัฒนธรรม

๖. พลศึกษาและสุขศึกษา

๗. เทคโนโลยีและการสื่อสาร

๘. ทักษะภาษาต่างประเทศ

๙. อรรถาธิบายอัลกุรอาน

๑๐. วจนะของศาสนทูต

๑๑. ศาสนบัญญัติ

๑๒. ปรัชญาอิสลาม

๑๓. การศึกษาศาสนาอิสลาม

๑๓.๑ จริยธรรม

๑๓.๒ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม

๑๔. ภาษาอาหรับ

การจัดการศึกษาของประเทศมาเลเซีย

๑. การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศมาเลเซีย แบ่งออกเป็น ๒ ช่วงชั้น เหมือนกับการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย คือ มัธยมศึกษาตอนต้นกับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการจัดการศึกษาใน ๒ ประเภท คือ

๑. โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป (Sekolah Menengah Malaysia)

๒. โรงเรียนมัธยมศึกษาอิสลามศึกษา (Sekolah Menengah Agama)

โรงเรียนทั่วไปจะไม่มีรายวิชาอิสลามศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาต้นที่เน้นอิสลามศึกษา (Sekolah Menengah Agama) จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนใน ๕ วิชา ดังนี้

๑. BAHASA MELAYU (ภาษามลายู)

๒. BAHASA INGGERIS (ภาษาอังกฤษ)

๓. BAHASA ARAB KOMUNIKA (ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร)

๔. MATEMATIK (คณิตศาสตร์)

๕. SAIN (วิทยาศาสตร์)

๖. KEMAHIRAN HIDUP (ทักษะอาชีพ)

๗. SEJARAH (ประวัติศาสตร์)

๘. GEOGRAFI (ภูมิศาสตร์)

๙. PENDIDIKAN ISLAM (อิสลามศึกษา)

สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา (Pendidikan Islam) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านอัลกุรอาน – อานเพื่อนำไปประกอบศาสนกิจ เกี่ยวกับวัจนของศาสนทูตอย่างแท้จริงเพื่อนำไปปฏิบัติการณ์ในการดำรงชีวิต และมีความเคร่งครัดต่อหลักการศรัทธาของศาสนาอิสลาม

๒. การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Sekolah Menengah Atas) ที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยแยกโปรแกรมดังนี้

๒.๑ โปรแกรมวิทยาศาสตร์เรียนวิชาดังนี้

- ๒.๑.๑. BAHASA MELAYU (ภาษามลายู)
- ๒.๑.๒ BAHASA INGGERIS (ภาษาอังกฤษ)
- ๒.๑.๓ BAHASA ARAB TINGGI (ภาษาอาหรับชั้นสูง)
- ๒.๑.๔ FIZIK (ฟิสิกส์)
- ๒.๑.๕ KIMIA (เคมี)
- ๒.๑.๖ BIOLOGI (ชีววิทยา)
- ๒.๑.๗ SEJARAH (ประวัติศาสตร์)
- ๒.๑.๘ MATEMATIK (คณิตศาสตร์)
- ๒.๑.๙ MATEMATIK TAMBAHAN (คณิตศาสตร์เสริม)
- ๑๒.๑.๑๐ PENDIDIKAN AL - QURAN & AS –SUNNAH (อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและซุนนะห์)
- ๒.๑.๑๑ PENDIDIKAN SYARIAH ISLAMIAH (อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม)

การจัดการเรียนการสอน ตามโปรแกรมที่ได้กล่าวข้างต้นเป็นการเตรียมสำหรับนักเรียนที่จะเข้าศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการผลิตแพทย์ที่มีความรู้ทางด้านแพทยศาสตร์ควบคู่อิสลามศึกษาด้วย

โปรแกรมอิสลามศึกษา ๑ เรียนวิชาดังนี้

- ๑. BAHASA MELAYU (ภาษามลายู)
- ๒. BAHASA INGGERIS (ภาษาอังกฤษ)
- ๓. BAHASA ARAB TINGGI (ภาษาอาหรับชั้นสูง)
- ๔. FIZIK (ฟิสิกส์)
- ๕. KIMIA (เคมี)
- ๖. PRINSIP AKAU (พื้นฐานการบัญชี)
- ๗. SEJARAH (ประวัติศาสตร์)
- ๘. MATEMATIK (คณิตศาสตร์)
- ๙. MATEMATIK TAMBAHAN (คณิตศาสตร์เสริม)
- ๑๐. PENDIDIKAN AL - QURAN & AS – SUNNAH (อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและซุนนะห์)
- ๑๑. PENDIDIKAN SYARIAH ISLAMIAH (อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม)

การจัดการเรียนการสอนโปรแกรมนี้ได้เตรียมสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจในการศึกษาต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อเน้นการผลิตวิศวกรที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ควบคู่อิสลามศึกษาด้วย

โปรแกรมอิสลามศึกษา ๒ เรียนวิชาดังนี้

๑. BAHASA MELAYU (ภาษามลายู)
๒. BAHASA INGGERIS (ภาษาอังกฤษ)
๓. BAHASA ARAB TINGGI (ภาษาอาหรับชั้นสูง)
๔. FIZIK (ฟิสิกส์)
๕. (EKONOMIC ASAS เศรษฐศาสตร์พื้นฐาน)
๖. PRINSIP AKAU (พื้นฐานการบัญชี)
๗. SEJARAH (ประวัติศาสตร์)
๘. MATEMATIK (คณิตศาสตร์)
๙. MATEMATIK TAMBAHAN (คณิตศาสตร์เสริม)
๑๐. PENDIDIKAN AL - QURAN & AS – SUNNAH (อิสลามศึกษา - อัลกุรอาน และ ซุนนะห์)

๑๑. PENDIDIKAN SYARIAH ISLAMIAH (อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม)

การจัดการเรียนการสอนโปรแกรมหกกล่าวได้เตรียมให้กับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาต่อในด้านการธนาคาร ทั้งนี้ เพื่อเน้นการผลิตนักศึกษาที่มีความรู้ทางการธนาคารควบคู่อิสลามศึกษา

อย่างไรก็ตาม หากนักศึกษาที่ต้องการจะเรียนด้านศาสนาอิสลามหรือวิชาเอกอิสลามศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โรงเรียนจัดดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนหรือเป็นที่รู้จักกันในนามเตรียมอุดมศึกษาโดยใช้เวลา ๑ - ๒ ปี โดยมีรายวิชาที่เน้นเกี่ยวกับอิสลามศึกษาดังนี้

๑. USULUDDIN (ปรัชญาอิสลาม)
๒. SYARIAH (กฎหมายอิสลาม)
๓. BAHASA ARAB (ภาษาอาหรับ)
๔. PENGAJIAN AM (การเรียนรู้ความรู้ทั่วไป)
๕. SEJARAH (ประวัติศาสตร์)
๖. BAHASA MELAYU (ภาษามลายู)

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนศาสนานั้น จะไม่มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาสามัญศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนต้องการที่จะนำความรู้ไปเผยแพร่อิสลามศึกษาหรือเป็นครูสอนด้านการจัดการเรียนการสอนอิสลามโดยตรง

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างกับการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนในประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นโปรแกรมเฉพาะทางชัดเจน ดังตารางเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทั้ง ๓ ประเทศข้างต้น

ตารางที่ ๔ – ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย

ประเทศมาเลเซีย/รายวิชา	ประเทศอินโดนีเซีย/รายวิชา	ประเทศไทย/รายวิชา
สถานศึกษาที่เน้นอิสลามศึกษา		
รายวิชาสามัญ	รายวิชาสามัญ	รายวิชาสามัญ
๑. ภาษามลายู	๑. ภาษาอินโดนีเซีย	๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์	๒. คณิตศาสตร์	๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์	๓. ภูมิศาสตร์	๓. วิทยาศาสตร์
๔. ประวัติศาสตร์	๔. สังคมศึกษา	๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๕. ภูมิศาสตร์	๕. วัฒนธรรม	๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ทักษะอาชีพ	๖. พลศึกษาและสุขศึกษา	๖. ศิลปะ
๗. ภาษาอังกฤษ	๗. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย	๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
	๘. ทักษะเทคโนโลยีและการสื่อสาร	๘. ภาษต่างประเทศ
	๙. ภาษาอังกฤษ	
รายวิชาศาสนา	รายวิชาศาสนา	รายวิชาศาสนา
๑. อิสลามศึกษา	๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม	๑. อัลกุรอานและฮาดิษ
๒. ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร	- อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต	๒. อัลอะดิบ
	บุคคล	๓. อัลฟิเกฮ์
	- หลักศรัทธา - จริยธรรม	๔. อัลอะกีดะฮ์
	- ศาสนบัญญัติ	๕. ฮัตตีรียะฮ์
	- ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	๖. อัลอัคลาฟ
	อิสลาม	๗. ภาษาอาหรับ
	๒. ภาษาอาหรับ	๘. ภาษามลายู
สถานศึกษาที่ไม่เน้นอิสลามศึกษา		
๑. ภาษามลายู		
๒. ภาษาอังกฤษ		
๓. คณิตศาสตร์		
๔. วิทยาศาสตร์		

ตารางที่ ๔ - ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย
(ต่อ)

ประเทศมาเลเซีย/รายวิชา	ประเทศอินโดนีเซีย/รายวิชา	ประเทศไทย/รายวิชา
<p>๕. ทักษะอาชีพ ๖. ประวัติศาสตร์ ๗. ภูมิศาสตร์ ๘. จริยธรรมศึกษา ๙. ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร หมายเหตุ จริยธรรมศึกษาจะแยกสอนตามกลุ่มของแต่ละศาสนาที่นักเรียนนับถือ</p> <p>ก. โปรแกรมวิทยาศาสตร์เน้นเรียนแพทยศาสตร์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ๑๑-1 จะเรียนวิชาดังนี้ รายวิชาสามัญ ๑. ภาษามลายู ๒. คณิตศาสตร์ ๓. ฟิสิกส์ ๔. เคมี ๕. ชีววิทยา ๖. ประวัติศาสตร์ ๗. คณิตศาสตร์เสริม ๘. ภาษาอังกฤษ</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑. อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและสุนนะห์ ๒. อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม ๓. ภาษาอาหรับชั้นสูง</p>	<p>ปีที่ ๒ และ ๓ แบ่งเป็นโปรแกรมดังนี้</p> <p>ก. โปรแกรมวิทยาศาสตร์</p> <p>รายวิชาสามัญ ๑. ภาษาอินโดนีเซีย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. ฟิสิกส์ ๔. เคมี ๕. ชีววิทยา ๖. ประวัติศาสตร์ ๖. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย ๗. ภูมิศาสตร์ ๘. พลศึกษาและสุขศึกษา ๙. เทคโนโลยีและการสื่อสาร ๑๐. ทักษะภาษาต่างประเทศ ๑๑. ภาษาอังกฤษ</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑ การศึกษาศาสนาอิสลาม - อัลกุรอานและวินัยท่านศาสนทูต - หลักศรัทธา - จริยธรรม - ศาสนบัญญัติ - ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม - ภาษาอาหรับ</p>	<p>ก. โปรแกรมวิทยาศาสตร์</p> <p>รายวิชาสามัญ ๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์ ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ ๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕. สุขศึกษาและพลศึกษา ๖. ศิลปะ ๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘. ภาษาต่างประเทศ</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑. อัลกุรอานและฮาดิษ ๒. อัลฮะดีษ ๓. อัลฟิถุฮ์ ๔. อัลอะกีดะฮ์ ๕. ฮัตตารีค ๖. อัลอัคราก ๗. ภาษาอาหรับ ๘. ภาษามลายู</p>

ตารางที่ ๔ - ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย
(ต่อ)

ประเทศมาเลเซีย/รายวิชา	ประเทศอินโดนีเซีย/รายวิชา	ประเทศไทย/รายวิชา
<p>ข. โปรแกรมวิทยาศาสตร์เน้นเรียน วิศวกรรมศาสตร์ จะเรียนวิชาดังนี้</p> <p>๑.ภาษามลายู ๒. คณิตศาสตร์ ๓. ฟิสิกส์ ๔. เคมี ๕. พื้นฐานการบัญชี ๖. ประวัติศาสตร์ ๗. คณิตศาสตร์เสริม ๘. ภาษาอังกฤษ ๙.ภาษาอาหรับขั้นสูง</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑.อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและ ซุน นะห์ ๒.อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม</p> <p>ค. โปรแกรมวิทยาศาสตร์เน้นเรียน การธนาคาร จะเรียนวิชาดังนี้</p> <p>๑. ภาษามลายู ๒. คณิตศาสตร์ ๓. ภาษาอังกฤษ ๔. ฟิสิกส์ ๕. เศรษฐศาสตร์พื้นฐาน ๖. พื้นฐานการบัญชี ๗. ประวัติศาสตร์ ๘. คณิตศาสตร์เสริม ๙.ภาษาอาหรับขั้นสูง</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑.อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและ ซุน นะห์ ๒.อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม</p>		

ตารางที่ ๔ - ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย
(ต่อ)

ประเทศมาเลเซีย/รายวิชา	ประเทศอินโดนีเซีย/รายวิชา	ประเทศไทย/รายวิชา
<p>ง. โปรแกรมศิลป์</p> <p>๑. ภาษามลายู ๒. คณิตศาสตร์ ๓. ภาษาอังกฤษ ๔. วิทยาศาสตร์ ๕. เศรษฐศาสตร์พื้นฐาน ๖. พื้นฐานการบัญชี ๗. ประวัติศาสตร์ ๘. คณิตศาสตร์เสริม ๙. พลศึกษา</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑. อิสลามศึกษา - อัลกุรอานและ ซุนนะห์ ๒. อิสลามศึกษา - หลักการอิสลาม ๓. ภาษาอาหรับขั้นสูง</p>	<p>ข. โปรแกรมสังคมศึกษา</p> <p>๑. ภาษาอินโดนีเซีย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย ๔. ประวัติศาสตร์ ๕. ภูมิศาสตร์ ๖. เศรษฐศาสตร์ ๗. สังคมศึกษา ๘. วัฒนธรรม ๙. พลศึกษาและสุขศึกษา ๑๐. เทคโนโลยีและการสื่อสาร ๑๑. ทักษะภาษาต่างประเทศ ๑๒. ภาษาอังกฤษ</p> <p>รายวิชาศาสนา ๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม - อัลกุรอานและวินัยท่านศาสนทูต - หลักศรัทธา - จริยธรรม - ศาสนบัญญัติ - ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม ๒. ภาษาอาหรับ</p> <p>ค. โปรแกรมภาษาศาสตร์</p> <p>รายวิชาสามัญ ๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. มานุษยวิทยา ๔. ประวัติศาสตร์ ๕. วัฒนธรรม ๖. พลศึกษาและสุขศึกษา</p>	<p>ข. โปรแกรมศิลป์</p> <p>รายวิชาสามัญ ๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์ ๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕. สุขศึกษาและพลศึกษา ๖. ศิลปะ ๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘. ภาษต่างประเทศ</p> <p>หลักสูตรอิสลามศึกษา ๑. อัลกุรอานและฮาดิษ ๒. อัลอะคิยะฮ์ ๓. อัลฟิถุฮ์ ๔. อัลอะกิดะฮ์ ๕. ฮัตตารีค ๖. อัลอัคลาภ ๗. ภาษาอาหรับ ๘. ภาษามลายู</p>

ตารางที่ ๔ - ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และโรงเรียนในประเทศไทยและอินโดนีเซีย
(ต่อ)

ประเทศไทย/รายวิชา	ประเทศอินโดนีเซีย/รายวิชา	ประเทศไทย/รายวิชา
	๑. เทคโนโลยีและการสื่อสาร ๒. ทักษะภาษาต่างประเทศ รายวิชาศาสนา ๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม - อัลกุรอานและวัจนะท่านศาสนทูต - หลักศรัทธา - จริยธรรม - ศาสนบัญญัติ - ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม รายวิชาภาษา ๑. ภาษาอินโดนีเซีย ๒. ภาษาอาหรับ ๓. ภาษาอังกฤษ ๔. ภาษาต่างประเทศ (เรียนเพิ่มเติม) ๕. วรรณคดีอินโดนีเซีย ง. โปรแกรมศาสนาอิสลาม รายวิชาศาสนา ๑. การศึกษาศาสนาอิสลาม - จริยธรรม - ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอิสลาม ๒. อรรถาธิบายอัลกุรอาน ๓. วัจนะของศาสนทูต ๔. ศาสนบัญญัติ ๕. ปรัชญาอิสลาม ๖. ภาษาอาหรับ รายวิชาสามัญ ๑. การศึกษาพลเมืองของอินโดนีเซีย ๒. ภาษาอินโดนีเซีย ๓. ภาษาอังกฤษ ๑๐. คณิตศาสตร์ ๑๑. วัฒนธรรม ๑๒. พลศึกษาและสุขศึกษา ๑๔. เทคโนโลยีและการสื่อสาร ๑๕. ทักษะการใช้ภาษา	

วัตถุประสงค์ที่ ๓

“เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาจะต้องดำเนินการในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ตระหนักสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัจจุบันนี้ กล่าวคือ ปัจจุบัน สถานศึกษาดังกล่าวกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เวลาการเรียนมากกว่าโรงเรียนปกติหรือสถานศึกษาที่รัฐดำเนินการ ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ใช้สองหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน คือ หลักสูตรสามัญศึกษา (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑) และหลักสูตรศาสนา (หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖)

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สองหลักสูตร อาจจะทำให้การดำเนินการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร สืบเนื่องจากการดำเนินการสอบระดับชาติทั้งสามัญ (O - net) และอิสลามศึกษา (I - net) ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ของระดับประเทศที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนควรใช้หลักสูตรบูรณาการและจัดโปรแกรมเฉพาะทางสำหรับผู้เรียน โดยหน่วยที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องจะสนับสนุนในการพัฒนางบประมาณในการจัดทำหลักสูตรและจัดโปรแกรมให้ผู้เรียนหรือสถานศึกษาเพื่อนำไปปฏิบัติ

ในการจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและ โปรแกรมเฉพาะทางสำหรับผู้เรียนนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติดังนี้

๑. จัดประชุมปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการและจัดทำโปรแกรมเฉพาะทาง
๒. จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรและ โปรแกรมเฉพาะทาง
๓. ประชุมปฏิบัติการชี้แจงให้กับสถานศึกษาที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการและ
กิจกรรม
๔. จัดหาโรงเรียนนำร่องในการดำเนินการให้ได้อย่างน้อย ๑ โรงเรียน
๕. นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรบูรณาการและ โปรแกรม
เฉพาะทาง
๖. ประเมินโครงการในการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นอย่างไร

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาให้เป็นหนึ่งเดียวหรือโปรแกรมเฉพาะทางสำหรับผู้เรียนที่สามารถเลือกตามความถนัดนั้น เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซียในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่รัฐและเอกชนดูแล

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังกล่าวให้สอดคล้องกับสถานศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีความรู้เท่าเทียมกับนักศึกษาในประเทศกลุ่มอาเซียน

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนและพัฒนา ควรดำเนินการจัดการประชุมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษากับกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อทราบถึงแนวทางพัฒนาและนโยบายของแต่ละประเทศในการพัฒนาการศึกษาไปสู่คุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป

กล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบทางการศึกษา ควรตระหนักในการแก้ปัญหาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะสถานศึกษาดังกล่าว เป็นสถานศึกษาอันดับต้นๆ ที่ผู้ปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียงส่งลูกหลานในการเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายปัจจุบันนี้

บทที่ ๕

สรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการศึกษาและรูปแบบที่เหมาะสมในอนาคต ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- เพื่อศึกษาแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต
- เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนในอนาคต ทั้งนี้เนื่องโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและศาสนา ซึ่งใช้เวลามากกว่าโรงเรียนปกติหรือสถานศึกษาของรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดการกระทำโดยใช้วิจัยเชิงเอกสาร (documentary data) ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามความคิดเห็นของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันและอนาคต

๒. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (descriptive analysis) จากข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์

๓. สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis descriptive)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. วิเคราะห์สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. วิเคราะห์การจัดเวลาเรียนของการใช้สองหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน

๓. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอนาคตที่เหมาะสม

เป้าหมายการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยการนำเสนอประเด็นการศึกษาดังนี้

๑. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

๒. ศึกษาหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสม

๓. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานศึกษาที่ส่วนใหญ่นำมาจากการจากสถาบันศึกษาปอเนาะตั้งปี ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาดังกล่าว จะบังคับให้ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา หรือหลักสูตรอิสลามศึกษาการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของมุสลิมที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.๒๕๐๔ เป็นต้นมา รัฐได้มองว่าการดำเนินการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพต่อไป โดยเฉพาะในการของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือเพื่อยกระดับให้เท่าเทียมกันกับสถานศึกษาของรัฐ

จากการศึกษาข้อมูลและผู้เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รัฐได้สนับสนุนให้พัฒนาทางด้านวิชาการเป็นประเด็นแรก โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสามัญหรือหลักสูตรระดับชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถพัฒนาไปสู่การจัดการเรียนรู้หรือศึกษาต่ออิสลามศึกษาในต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการพัฒนาของรัฐที่ให้สำคัญกับด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สองหลักสูตรมาตลอด กล่าวคือ หลักสูตรสามัญศึกษาและหลักสูตรอิสลาม ซึ่งการดำเนินการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ ปัจจุบันนี้ นับว่าจะมีปัญหาสำหรับผู้เรียนและการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สองหลักสูตร ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนนั้น พบว่า ปัจจุบันนี้ ผู้เรียนจะต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าผู้เรียนที่เรียนในสถานศึกษาของรัฐ ไม่มีเวลาที่ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ผู้เรียนเรียนหนัก ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียน ตลอดจนในด้านการบริหารจัดการทางด้านงบประมาณที่ได้รับจากรัฐสนับสนุน ไม่เพียงพอในการจะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอนาคต ควรดำเนินการในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างวิชาสามัญและศาสนาหรือเป็นหลักสูตรหนึ่งเดียว พร้อมดำเนินการจัดการ โปรแกรมทางสามัญสาขาศาสนา สำหรับผู้เรียนตามความต้องการและความถนัดในการจะเรียนต่อระดับอุดมศึกษา

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สองหลักสูตร คือ วิชาสามัญและศาสนา โดยทั้งสองหลักสูตรใช้แยกกันในการจัดการเรียนการสอน และเมื่อสถานศึกษาได้ใช้หลักสูตรแยกกันแล้วระหว่างวิชาสามัญและศาสนา จะทำให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนต้องใช้เวลามากกว่าโรงเรียนปกติตลอดจนการดำเนินการบริหารในการพัฒนาการศึกษาและบุคลากรไม่เพียงพอกับ

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สถานศึกษาก่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ดังที่บัณฑิตย ธรรมะอนและคณะ (๒๕๔๕) กล่าวว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานเท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากสถานศึกษาดังกล่าวได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรศาสนาและสามัญ แต่เงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้ นั้น สนับสนุนค่าใช้จ่ายคิดเป็นรายหัวต่อนักเรียนเฉพาะที่เรียนสามัญเท่านั้น ในขณะที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องแบกรับภาระในการจ้างครูหรือบุคลากรที่เป็นครูสอนศาสนาและครูสอนสามัญด้วย จึงทำให้งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐไม่เพียงพอต่อการพัฒนาโรงเรียน

นอกจากนั้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สองหลักสูตรแยกกันระหว่างวิชาสามัญและศาสนานั้น ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่องบประมาณไม่เพียงพอในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวได้สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล และชน (๒๕๕๐: ๑๑๔) กล่าวว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีปัญหาเรื่องขาดสื่อการสอนเป็นอันดับต้น อาจจะนำผลไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น หากการบูรณาการหลักสูตรระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ เข้าด้วยกันแล้ว โรงเรียนอาจจะมีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สามารถเพิ่มสวัสดิการและส่งเสริมครูผู้สอนที่ดีเด่น ด้วยการเพิ่มเงินเดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของครูอันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ แนวคิดดังกล่าว ไพศิษฐ์ ชีวะกุล (๒๕๓๒: ๑๔๕-๑๕๐) ให้ข้อเสนอแนะอิสลามในแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาว่า ควรจัดเนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบของการบูรณาการในทุกวิชาทั้งศาสนา สามัญและอาชีพ ควรจะจัดให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และการเรียนของผู้เรียน คือ จำนวนคาบ เวลาเรียน จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาเหล่านี้ เป็นต้น

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศราวดี อารีย์และคณะ(๒๕๕๕: ๑๔) ที่กล่าวว่าในทัศนะของอิสลามนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการบูรณาการ ดังที่ อิบราฮีม ฌรงค์รักษาเขต กล่าวว่า การจัดการศึกษาในทัศนะอิสลามนั้น เป็นการศึกษาแบบบูรณาการที่บูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาการทางโลกเข้าด้วยกัน ดังนั้น เมื่อเราต้องการกลับสู่ระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริง เราจำเป็นต้องสร้างระบบการศึกษาใหม่ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่นี้ต้องเป็นแบบบูรณาการทั้งสองระบบการศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีระบบกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยกออกจากกันไม่ได้ เราไม่ควรแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญหรือแยกวิชาสามัญออกจากศาสนา

เพราะการศึกษาตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัลกุรอาน หรือวิชาศาสนาบัญญัติเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะอิสลาม

นอกจากการดำเนินการบูรณาการหลักสูตรระหว่างสามัญและศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว การดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมเฉพาะทางเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนตามความถนัดและความต้องการนั้น มีความสำคัญและควรดำเนินการเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวได้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนของรัฐเคดาห์ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้ประสบความสำเร็จสำหรับผู้เรียนที่ได้เลือกโปรแกรมตามความถนัดของผู้เรียนดังกล่าว งานวิจัยของศราวดี อารีย์และคณะ (อ้างแล้วหน้า ๖๕) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรัฐของประเทศมาเลเซียระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะจัดเป็นโปรแกรมให้นักเรียนเลือกตามความต้องการ เช่น นักเรียนที่เลือกสายวิทยาศาสตร์ จะเรียนวิชาอิสลามศึกษาประมาณ ๒ วิชา เพื่อเป็นพื้นฐานและเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่วนนักเรียนที่ต้องการจะศึกษาวิชาอิสลามศึกษาเพื่อศึกษาต่อในต่างประเทศ หรือต้องการเป็นนักวิชาการอิสลามศึกษา จะต้องเรียนเน้นหนักในด้านวิชาที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาโดยตรง

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าโรงเรียนปกติ งบประมาณไม่เพียงพอในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากสถานศึกษาได้ใช้สองหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน คือ หลักสูตรวิชาสามัญศึกษา และหลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนควรดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการหลักสูตรระหว่างสามัญและศาสนา และให้มีโปรแกรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนตามความถนัดและความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่อไป ด้วยการกำหนดการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาวิชาและเฉพาะทางของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตารางที่ ๕ - ๑ การเปรียบเทียบการจัดการรายวิชาของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน ๓ โปรแกรม

โปรแกรมสายวิทยาศาสตร์	โปรแกรมสายภาษาศาสตร์	โปรแกรมเน้นอิสลามศึกษา
๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เคมี ๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕. สุขศึกษาและพลศึกษา ๖. ศิลปะ ๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘. ภาษาอังกฤษ วิชาศาสนา ๙. อิสลามศึกษา ๑๐.กฎหมายอิสลาม	๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์ ๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕. สุขศึกษาและพลศึกษา ๖. ศิลปะ ๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘. ภาษาอังกฤษ วิชาศาสนา ๙. อิสลามศึกษา วิชาภาษาศาสตร์ ๑๐.ภาษาและวรรณคดีอาหรับ/มลายู/ ไทย	วิชาภาคสามัญ ๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์ ๔. สังคมศึกษาและการงานอาชีพ ๕. ภาษาอังกฤษ วิชาศาสนา กลุ่มอิสลามศึกษา อัลกุรอานและฮาดิษ อัลชะเคียะฮ์และหลักการวัจนะ อัลฟิเกฮ์และหลักการศาสนบัญญัติ อัลอะเกะดีฮ์ กลุ่มสังคมศึกษา อัตตารีค กลุ่มภาษา ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ตรรกวิทยา สำนักนวนโฆหาร

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการและจัดโปรแกรมเฉพาะทางสำหรับผู้เรียน

๑.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรดำเนินการชี้แจงให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างสามัญและศาสนา

๑.๓ ควรมีการทดลองโปรแกรมการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักสูตรระหว่างสามัญและศาสนาที่จะใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๒ ควรศึกษาความต้องการของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและโปรแกรมเฉพาะทางเลือกให้ผู้เรียน

๒.๓ ควรศึกษาวิเคราะห์แนวทางและรูปแบบการวัดและประเมินแบบบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๒.๔ ควรมีการทดลองนำร่องในสถานศึกษาต้นแบบสำหรับการบูรณาการหลักสูตรระหว่างสามัญและศาสนาที่จะใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ศึกษาธิการ, กระทรวง. “แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐”. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, มปป.

นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. “การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๐.

นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. “สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๑.

นือราเฟ ระเบิดอามัด. “ปอเนาะสถานศึกษาศาสนาอิสลามในสังคมไทย”. เขตการศึกษา ๒ แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้, มปป.

บัณฑิต สมะออนและคณะ. “พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาปอเนาะ”. ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ไพศิษฐ์ ชีวะกุล. “ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

มูฮัมมัดรูยานี บากา. “การพัฒนากรอบหลักสูตรบูรณาการช่วงชั้นที่ ๓ สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วารสารอัล-นุร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา. ๕. -. ๒๕๕๔.

ศราวดี อารีย์และคณะ. “การบูรณาการอิสลามศึกษา : รูปแบบการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐบาลในประเทศมาเลเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทย”. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ลำลี รักสุทธิ และคณะ. “เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ”. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์, ๒๕๔๔.

สุนีย์ ภูพันธ์. “แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร ยุคปฏิรูปการศึกษาไทย”. เชียงใหม่ : The Knowledge Center, ๒๕๔๖.

เอกสารวิจัย

เฉลิมพล และชน. “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐.

นินาวาลย์ปานากาเซ็งแมงกาจิ. “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุซฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๑.

ฟาริดเตมะหมัด. “แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐.

วินิจ สังขรัตน์. “อดีต ปัจจุบันและอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม(ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

ภาษาต่างประเทศ

Books

IbrahimNarongraksakhet. “Islamic Education Curriculum in the Fifth Century of Hijrah”. Presented at M.Ed. Postgraduate student’s Meeting, Department of Education, International Islamic University, Malaysia, 1993.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ

นายพิรศักดิ์ รัตนะ

วัน เดือน ปี เกิด

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

การศึกษา

ศึกษาศาสตรบัณฑิต : มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัติการทำงาน

อาจารย์ ๑ ระดับ ๓ โรงเรียนสละบายวิทยวิทยา จ. สงขลา

ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ จ. ยะลา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย นายพิรศักดิ์ รัตนะ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งในแง่ของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นรัฐหนึ่งในแหลมมลายูก่อนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของภายใต้การปกครองของอาณาจักรไทย เป็นดินแดนที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอิสลามที่สำคัญและเป็นที่ยึด และพื้นที่ที่มีประชากรหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ๑: ๒๕๕๑)

ด้วยประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามนั้น ทำให้จังหวัดชายแดนมีการศึกษาอิสลามที่สำคัญ ๒ รูปแบบ คือ การศึกษานอกระบบและการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย

๑. สถาบันศึกษาปอเนาะ

๒. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การศึกษาในระบบมี ๒ ประเภท คือ

๑. การจัดการอิสลามศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้ประกอบด้วย

๑.๑ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๑.๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

๑.๓ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

๑.๔ สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

๒. การจัดการอิสลามศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

๒.๑ การจัดการศึกษาใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและเอกชน สามัญศึกษา

๒.๒ การจัดการศึกษาอิสลามศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมจากผู้ปกครองในการส่งลูกหลานให้ไปศึกษาหรือเล่าเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองมีความตระหนักว่า หากลูกหลานของตนเองได้เรียนรู้จากสถาบันการศึกษาดังกล่าว จะทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งสองด้าน คือ วิชาสามัญและศาสนา กล่าวคือ การศึกษาหาความรู้ด้านวิชาสามัญ เพื่อสามารถประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต ขณะที่การศึกษาด้านอิสลามศึกษา เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของศาสนาในดำรงชีวิตตามแนวทางอิสลามให้ถูกต้อง

ปัจจุบัน การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอิสลามในทุกระบบ ยังขาดความเชื่อมโยงหรือขาดระบบการถ่ายโอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนต้องใช้เวลามากขึ้นในการ เนื้อหาการเรียนมีความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาสามัญ จึงปรากฏผลในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ นักเรียนขาดความสามารถในการสอบแข่งขันเพื่อการศึกษาต่อ ทำให้ขาดโอกาสทางอาชีพและโอกาสในการเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกด้วย (ศราวุฒิ อารีย์และคณะ, ๑: ๒๕๕๕)

สำหรับประเด็นดังกล่าวนี้ นิลาะ แวอุเซ็ง และคณะ (๒๕๕๐: การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม) ได้พบว่า คุณภาพของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สืบเนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่า ในส่วนของการบริหารจัดการโรงเรียนนั้น ผู้บริหารขาดทักษะในการเป็นนักบริหาร ไม่มีระบบฐานข้อมูล งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ และที่สำคัญขาดองค์การในการบริหารระบบโรงเรียนและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในความพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวอันเนื่องจากการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เวลาเรียนมากและเนื้อหาที่เรียนซ้ำซ้อนกันนั้น ได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวนไม่น้อยที่

ดำเนินการพัฒนาวิธีการสอน การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพในการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ได้กล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับว่ามีจำนวนน้อยมาก และการดำเนินการวิจัยในรูปแบบนี้ นับว่าเป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากประเด็นที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้เห็นสภาพปัญหาของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จำเป็นจะต้องแก้ปัญหาทั้งระยะเร่งด่วนและระยะยาว ด้วยเหตุนี้หากได้มีการศึกษาแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ น่าจะส่งผลให้เยาวชนหรือผู้เรียนและระบบการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อศึกษาแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต

๓. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยมุ่งดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและศาสนาซึ่งใช้เวลามากกว่าโรงเรียนปกติ พร้อมกับศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในอนาคตที่ควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการกระทำโดยใช้วิจัยเชิงเอกสาร (Documentary data) ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและการเยี่ยมชมสถานศึกษาดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามความคิดเห็นของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันและอนาคต และการเยี่ยมชมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

๒. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (descriptive analysis) จากข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์

๓. สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis descriptive)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ทราบถึงแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เหมาะสมในอนาคต

๓. ทราบถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ABSTRACT

Title : Alternative Development approach of the Islamic Private Schools in Southern Border Provinces

Field : Social-Psychology

Name : Peerasak Rattana

Course NDC

Class 56

This research aimed to study the development of the Islamic private schools in Southern Border Provinces in case of conditions and problem identification of the 2 curriculums of educational management. The methodology involved documentary and literature analysis for school problem in the past. The in-depth interview with management officers and school administrators was also used in order to provide information of education.

The results of this study showed that the Islamic private schools in Southern Border Provinces always have been facing the 2 mains problem of the semester time bound which longer than elementary school and the less budget for professional developing and educational quality development. These are because of adaptation of parallel curriculums(Academic and religious study) that affected to the educational effectiveness of students .

In order to solve these problems, the study recommended that the Islamic private schools in Southern Border Provinces ought to employ the integrated curriculum in teaching and learning process to enhance schools' quality education. Furthermore, schools should provide the suitable educational programs for students in term of education opportunity and future career.